...Н ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 62 (7970)
МАРТЫН 13
ВТОРНИК
1956 он

Сэн 20 мүнгэн.

Колхозуудай ниитын ажахые бүхы хэмжээгээр хүгжөөн бэхижүүлхэ, ажалай бүтээсые саашадань дээшэлүүлһэнэй, гүрэнэй зүгһөө колхозуудта улам ехээр үзүүлэгдэжэ байдаг эмхидхэлэй болон техническэ туһаламжын ба хамтын ажахые нютагай эрхэ байдалда тааруугаар эмхидхэн эрхилэлгэдэ колхозууд болон колхознигуудай өөһэдынь эдэбхи үүсхэлые хүгжөөһэнэй үндэһэ һуури дээрэ хүдөө ажахын үйлэдбэриин бүхы һалбаринуудые эрид дэбжээхэ гээшэ тон шухала удхашанартай гэжэ Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет тоолоно.

(«Хүдөө ажахын артелиин Устав тухай, колхозно үйлэдбэриие эмхидхэлгэдэ, артелиин ажал хэрэгые хүтэлбэрилгэдэ колхознигуудай эдэбхи үүсхэлые саашадань хүгжөөхэ тухай, колхознигуудта һара бүри аванс үгэлгэ ба колхозуудтахи ажалай нэмэлтэ түлөөһэн тухай» КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолһоо).

Арад зоной ажабайдалые һайжаруулха тушаа ехэ анхарал оролдолго

...үдэрнүүдтэ республикын ...приятинуудта, колхозуудта, ...-үүд болон совхозуудта, эмхи ...ануудта, һургуулинуудта ...С-эй XX съездын шиидхэбэри... танилсажа байна. Манай ...й экономико болон культурые ...адань бүри хүсэтэйгөөр дэб..., арад зоной ажабайдалые һайжаруулха тушаа агуу ехэ ...рамма эдэ шиидхэбэринүүд соо ...гдонхой. Эдээниие хүдэлмэри... колхознигууд, интеллигенци нэ...үүгаар һайшаана.

...алшадай саг үргэлжэ ургажа ...а материальна ба культурна ...ые эгээн ехээр хангаха гэһэн ...а зорилго КПСС-эй XX съез... шиидхэбэринүүд соо тон эли то... харуулагдана. Энэнь хадаа ... индустрие үлэмжэ түргэнөөр ...өхэ, хүдөө ажахые эрид дэб..., энээнэй үндэһэ һуури дээрэ ... дотороо хүн зондо эдеэ хоолой ... хүнгэн промышленностьда түү...д элбэг дэлбэг болгохо гэһэн ...ай.

...иалистическэ үйлэдбэриин хэл...эгүй ургалта, ажалай бүтээсэ ...лүүлгэ хадаа зургаадахи та...эл соо национальна олзо дохо...0 процентээр ехэ болгохо бай... Энээнэй үндэһөөр бодото са...улһые 30 процентээр, колхоз...дай мүнгэн, натуральна олзо ...ые 40 процентһээ бага бэшээр ...эхэ гэжэ хараалагдана. Колхо... Устав тухай, колхозно үйлэдбэ... эмхидхэлгэдэ, артелиин ажал ...ые хүтэлбэрилгэдэ, колхозни...й эдэбхи үүсхэлые саашадань ...өхэ тухай, колхознигуудта һа...ри аванс үгэлгэ ба колхозууд... ажалай нэмэлтэ түлөөһэн ... КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй ...стрнүүдэй Соведэй мэнэ һая...аргаһан тогтоол колхознигуу...жабайдалые саашадань һай...улха ябадалай шухала арга нү...нүүдэй нэгэниинь болоно.

...алшадай байдал һайжаруулха ... хэмжээнүүд партиин XX съез... Директивэнүүд соо хараалаг...й. Хүдэлмэриин үдэр богони ...хо, бага салин абадаг хүдэл...эд, албахаагшадай салин хүл...э болгохо, үтэлһэн хүнүүдтэ ...айра бии болгохо, пенсионно ...мжые ехэдхэхэ, һургуулиинхид...тернадуудые байгуулха, хүүгэ...сли ба хүүгэдэй садуудые оло...улха хэмжээнүүд хараалагдан... Социальна страхованида, ганса ...эхэнэрнүүдтэ, олон үхибүүдтэй ...үдтэ тэдхэмжэ үгтэхэ гүрэнэй ...ри ехэдхэгдэхэ байна.

...ездын Директивые бодотоор ...үлэн, СССР-эй Верховно Сове... Президиум амаралтын үдэрэй ...айндэрэй урда тээ хүдэлмэри... болон албахаагшадай хүдэлмэ... үдэрые 1956 оной мартын 10-... эхилэн зургаан часай болгохо ... Указ гаргаа. Хүдэлмэриин үдэ... богони болгогдоходо хүдэлмэ...д болон албахаагшадай салин ...эн доошоо ороогүй.

...ээнтэй хамта предприятинуу... партийна болон профсоюзна ...низацинуудай хүтэлбэрилэгшэд ...ай үдэрэй богони болгогдоод ...ада үйлэдбэриингөө түсэбүүдые ...эхэ, үлүүлэн дүүргэхын тулада ...дхэлэй хүдэлмэри ябуулха, ...ралтын ба һайндэрэй үдэрнүүд... ажалшадай амаралта зүбөөр эм...дхэхын, тэдэнэй культурна эрил... һайнаар хангахын тулада хэм...нүүдые абаха уялгатай.

...ургаадахи табанжэл соо гэр бай... барилга айхабтар түргэнөөр ...улагдаха. Городуудта, хүдэлмэ...шэдэй тосхонуудта, хүдөө нюта...та 205 миллион дүрбэлжэн метр ...майтай байрын гэрнүүд баригда... байна. Гадна хүдэлмэришэд, албахаагшад болон колхознигуудай өөһэдтөө гэрнүүдые барихадань гүрэнһөөшье, колхозһоошье туһаламжа ехээр үзүүлэгдэхэ юм. Эдэ бүгэдын ашаар гэр байрын асуудал шиидхэгдэхэ болоно.

Байрын гэрнүүдэй барилгые түргэнөөр ябуулхын тулада барилгын организацинуудые кадрнуудаар, техникээр хангахыень, барилгада индустриальна арга метод үргэнээр нэбтэрүүлхыень, энээнэй ашаар хүдэлмэринүүдэй болзорые богони болгохо, тэдэнэй өөрынь үные химдаруулха ябадал туйлахыень нютагуудтахи партийна, советскэ, ажахын органуудай хүтэлбэрилэгшэдһөө эригдэхэ байна. Манайда шэнэ барилгануудай ехэ удаанаар баригдадаг байһан ябадалтай саашадаа эбсэхын аргагүй. «Бурмонголстрой» трестын организацинуудта иимэ баримтанууд илангаяа олоор үзэгдэдэг байна.

Капитальна барилгые үргэнөөр ябуулхатаяа хамта бии байһан байрын коммунальна гэрнүүдые заһабарилхын тулада шухала хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй. Гадна, зарим городуудта, жэшээнь, Улан-Удэ, Бабушкин, олонхи аймагуудай центрнүүдтэ болон хүдэлмэришэдэй тосхонуудта байрын гэрнүүд саг соогоо һайн шанартайгаар заһагдадаггүй, энээнэй гэмээр гэрнүүд түргэн үмхирдэг, тиигэжэ байрын гэрнүүд дутадаг байна. Эдэ бүхы дутагдалнуудые дары зайсуулха хэрэгтэй.

Зургаадахи табанжэл соо городууд болон хүдэлмэришэдэй тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо, арад зониие медицинскэ, культурна, коммунальна талаар хангаха, ажалые хамгаалга һайжаруулха талаар Коммунистическэ парти ехэ хэмжээ-ябуулганууды хараалаа.

Һомологдоһон мүнгэ зөөринүүдые болон нютагай арга боломжонуудые бодомжотойгоор, зүбөөр хэрэглэхэ, городууд болон бусад тосхон газарнуудые болбосон түхэлтэй болгохо хүдэлмэриие үргэнөөр ябуулха, коммунальна предприятинуудые олоор бариха, тэдэнэй хүдэлмэриие эрид һайжаруулха гээшэ мүнөө үеын шухала зорилго мүн. Городуудые, аймагуудай центрнүүдые болон бусад тосхон газарнуудые болбосон түхэлтэй болгохо, тэдэниие ногооруулха гэхэ мэтын хүдэлмэридэ ажалшадые, залуушуулые, һургуулиинхидые олоор хабаадуулха хэрэгтэй.

Арадай хэрэглэлэй товарнуудые бүтээн гаргалгын улам ургажа, арад зоной худалдан абаха аргын ехэдэжэ байһан үедэ советскэ худалдаа наймаае, ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха ба үргэдхэхэ гээшэ шухала зорилго болоод байна. Шэнэ табанжэл соо гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанай эд бараанай эрьесэ нэгэ хахад дахин ехэдхэгдэхээр, тиихэдэ столовонуудай тоо нилээдгүй олошоруулагдахаар съездын Директивэнүүд соо хараалагданхай.

Арадай ажана байдалые улам һайжаруулхын түлөө манай Партиин, Советскэ Правительствын зүгһөө тон ехэ анхарал оролдолгын гаргагдажа байдагые КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүд үшөө дахин тодорхойлон харуулна.

Нютагуудтахи партийна, советскэ органуудай зорилго юуб гэхэдэ, партиин XX съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, ажалшадай ажана байдалые улам саашадань һайжаруулха хэрэгтэ бүхы арга боломжоёо элсүүлхэ, энэ хэрэгтэ үдэр бүриин анхарал оролдолго гаргаха ябадал болоно.

Парти, правительствын тогтоолые хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд халуунаар дэмжэнэ

Ехээр һайшаана

ЛЕНИНГРАД, мартын 10. (ТАСС). Хүдөө ажахын артелиин Устав, колхознигуудта һара бүри аванс үгэлгэ ба колхозуудтахи ажалай нэмэлтэ түлөөһэн тухай партиин ЦК-гэй, правительствын тогтоолые колхозно тосхоной ажалшад тон ехэ баяртайгаар угтаа.

Эдэ документнүүдтэй һайнаар танилсаһанайнгаа һүүлээр Кингисеппскэ районой Димитровэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин түрүүлэгшын орлогшо А. Павлов иигэжэ хэлээ:

—Парти, правительствын тогтоол хадаа ажалай эдэбхиие бүри дээшэлүүлхэ, колхозойнгоо ниитын баялигые улам арьбадхаха арга бидэндэ олгохо байна.

Манайда хамтын суглаанай шиидхэбэреэр ажалай түлөөһэнэй шэнэ дифференцированнэ системэ байгуулагдаа. Ажалта үдэр бүридэ 7-һоо 17 хүрэтэр түхэриг колхознигуудта түлэгдэхэ юм. Жэшээлхэдэ, хүдөө ажахын артелиин гэшүүн жэлэй турша соо оройдоол 50 ажалта үдэр олоһон байгаа һаа, ажалта үдэртөө 7 түхэриг абаха юм. 200 ба дээшэ ажалта үдэр олоһон колхозник 14-һөө 17 хүрэтэр түхэриг ажалта үдэр бүридөө абаха байна. Ажалай түлөөһэ иимэ аргаар эмхидхэлгэ ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, колхознигуудай материальна урма хэшээлые ехэ болгохо байна. Суглаан хадаа бригадирнуудай ажалай түлөөһэнэй гуримые хубилгаа. Бригадануудта даалгагдаһан газарай хэмжээе бэшэ, харин тэдэнэй дүүргэһэн хүдэлмэриин хэмжээе хараада абан бригадирнуудта ажалай түлөөһэн үгтэхэ байна.

КПСС-эй ЦК-гэй ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые уншалга ба зүбшэн хэлсэлгэ областиин олон колхозуудта мүнөөдэр болоо. Парти, правительствын хараалһан хэмжээ-ябуулгануудые колхознигууд ехээр һайшаагаад, хабарай полевой хүдэлмэри жэшээтэ һайнаар үнгэргэхэ, хүдөө ажахын продукци абалгые эрид ехээр дээшэлүүлхэ гэһэн уялгануудые абаа.

Олонхи колхозууд һара бүридэ аванс үгэдэг болохо байна.

Фермэ дээрэ хөөрэлдөөн болобо

Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр үдэшэндөө үнеэдээ һаажа дүүргээд, эдеэлүүлһэнэй һүүлдэ Заиграйн аймагай племенной һүнэй-товарна фермын малшад сугларжа, хүдөө ажахын артелиин Устав тухай, мүн тэрэшэлэн колхознигуудта һара бүри аванс үгэжэ байха ба колхозуудтахи ажалай нэмэлтэ түлбэри тухай асуудалаар КПСС-эй Центральна Комитедэй, ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй тогтоолтой танилсаба. Парти, Правительствын гаргаһан энэ түүхэтэ тогтоол тухай малшадтай хөөрэлдэхэеэ гушамянгатанай нэгэн, колхозой түрүүлэгшэ Дашинима Санжимитыпов, фермые даагша ба партийна организациин секретариин орлогшо Цырен Ринчинов гэгшэд эндэ ерэлсээ.

Тогтоолые колхозой түрүүлэгшын уншахада сугларагшад ехэ һонирхолтойгоор шагнажа, мэнэ мэнэ болоод лэ, асуудалнуудые һуража байба. Мүн тэрэшэлэн колхознигуудта һара бүри аванс үгэхын тулада натуральнашье, мүнгэншье фонд хаанаһаа бии болгогдохо байһыень хүнүүд һонирхожо асуугаа. Юрэдөөл эндэ сугларагшадай асуудалнууд дээрэһээ, мүн хоорондоо хөөрэлдэхыень шагнахада, парти, правительстводоо тэдэнэр баяр баясхалан хүргэнэ.

Удаань малшад колхозойнгоо хүтэлбэрилэгшэдтэй һанаһанаа хөөрэлдэжэ удаан һуугаа.

—Би бүхы колхознигуудайнгаа зүгһөө,—гэжэ һаалишан Надежда Бутакова хөөрэлдэжэ байха үедөө хэлэбэ, — социалистическэ хүдөө ажахыгаа саашадаа хүгжөөхын, колхозно байгуулалтые бүри саашадаа бэхижүүлхын түлөө саг үргэлжэ оролдожо байдаг түрэл Коммунистическэ партидаа, Советскэ правительстводоо үнэн зүрхэнэй баярые хүргэнэб. Энэ жэлдэ би КПСС-эй XX съездын хүндэлэлдэ үнеэн бүриһөө 2 мянган литр һү һааха уялга абаа һэм. Энэ уялгаяа заатагүй дүүргэхэб.

—Бидэнэр, һаалишадта ажалаймнай нэмэлтэ түлбэриие һара бүри үгэнэгүйт, энэ тогтоолой ёһоор, хэһэн ажалаймнай түлөө авансашье, мүн нэмэлтэ түлбэриемнайшье саг болзортонь үгэдэг болыт гэжэ таанад хүтэлбэрилэгшэдэй байһанда хэлэхэ байнаб,—гэбэ.

Улан-Удэ городто дүтэ байдаг манай колхоздо энэ тогтоол соо абтаһан шиидхэбэринүүд илангаяа ехэ удхашанартай гэжэ малшан Гатаб Нимаева мэдүүлээ.

—Манай колхоздо,—гэжэ тэрэ хэлэбэ,—хубиингаа ажал хараад, город колхоз хоёрой хоорондо худалдаа наймаатай, миин саг үнгэргөөд лэ ябажа байдаг хүнүүд яһала бии. Бууса шадарай газарай талмайе, мүн тэрэшэлэн өөртөө хэды мал барижа байха тухайгаа колхознигудай өөһэдөө шиидхэжэ, артелиингээ Уставта оруулха тухай тогтоол дотор хэлэгдэнэ. Бидэнэр саашадаа ниитынгээ ажахыда анхаралаа бүри ехээр табиха ёһотойбди. Энээнэй тулада артелиингээ ниитын ажахые бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ, тиигэжэ олоһон ажалт аүдэртөө эдихэшье, үмдэхэшье юумэеэ гүйсэд хүрэхөөр абадаг болохо зэргэтэйбди. Тиихэдэ жэл дүүрэн хүдэлмэрилжэ байха хүүгэдэй ясли эмхидхэхэ шухала. Тиигээ һаамнай нарай бага үхибүүдтэй эхэнэрнүүд ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсаха болохо һэн.

Үнгэрэгшэ жэлдэ хура бороо багаар орожо, үбһэ тэжээлэй багаар абтаһаншье һаань, фермын һаалишадай һү һаалгаяа доошолуулангүй ажаллажа байһан тухай фермые даагша нүхэр Ринчинов хэлэбэ. Һаалишад Очиржалма Нимаева, Намсалма Ешидоржиева, Цыренга Дашидоржиева, Дулма Доржиева, Надежда Бутакова гэгшэд ажахын жэлэй үнгэрэгшэ һаранууд соо 524—310 литр һү һаагаа. Тугалшад Зоя Языкова, Ида Языкова, Еши Галсанова гэгшэд тугалнуудые нэгэшье толгой гарзалуулангүйгөөр түс бүриинь шэгнүүрые сүүдхэдээ дунда зэргээр 600—700 граммаар, дээшэлүүлэн, түлжүүлжэ байнхай.

Удаань парти, правительствын энэ түүхэтэ тогтоолой харюуда абаһан уялгаяа фермынгээ малшадай үлүүлэн дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөө бүри үргэнөөр дэлгэрүүлхэ байһандань найдажа байһан тухайгаа тэрэ хэлэбэ.

Үглөөдэрынь колхозой агитаторнууд парти, правительствын энэ тогтоолтой малшадые танилсуулхаяа холын бригаданууд болон фермэнүүдтэ гараба.

С. Григорьев.

ҮНЕЭДЭЭ ХОЁР ДАХИН ҺААДАГ БОЛОБО

Латвийска ССР. «Салиена» гэжэ совхозой һаалишан (Рижскэ район) комсомолка Антонина Нагле-Лочмеле үнгэрэгшэ жэлдэ даажа байһан үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 5054 килограмм һү һаагаа.

Һаалишадай һая боложо үнгэрһэн республиканска зүблөөн дээрэ залуу һаалишан өөрынгөө хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай хөөрэжэ үгэбэ.

— Би хүдэлмэридөө ехэ дуратайб, — гэжэ Тоня хэлээ. — Манай фермэ дээрэ хүдэлмэриин үдэрэй гурим наринаар сахигдана. Малаа зоотехнигэй заабариин ёһоор эдеэлүүлнэбди. Үнеэдээнгээ тэжээлэй нормые табихадаа шэгнүүрыень, сүүдхэ соо гарадаг һүынь, һүнэйнь үсхэн шэнгэниие, тугаллаһаар хэды һара болоһыень хуу харалсадагбди. Үбэлдөө үнеэднай кукурузын силос эдидэг болоо. Тиигэжэ һү гарсаяа горьтойхоноор дээшэлүүлһэн байна. Малнай дулаан, уужам һаруул, сэбэр байранууд соо байлгагдана. Фермэ дээрэмнай ветеринарна шалгалта саг үргэлжэ хэгдэжэ байдаг.

Һая манай фермэ дээрэ үнеэд үдэртөө хоёр дахин һаагдадаг болобо. Тиигэжэ малай хойноһоо харууһалха, эдеэлүүлхэ ажал нилээд хүнгэржэ үгөө.

Ажалдаа эрхим амжалта туйлаһанай түлөө нүхэр Нагле-Лочмеле Латвиин комсомолой ЦК-гэй Хүндэлэлэй грамотаар, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: комсомолка һаалишан А. Нагле-Лочмеле (баруун гарһаа) зоотехник И. Клявня хоёр үнеэдые үзэжэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

ҺАЙНААР ХҮДЭЛМЭРИЛӨӨД, КУЛЬТУРНААР АМАРХАБДИ

☆ ☆ ☆

Үдэрэй 4 часта...

...Субботын үдэрэй 4 час. Энэ үдэр амаралтын урда тээхи юрын үдэр шэнги бэшэ байба. Энэ үдэр городой предприяти, эмхи зургаануудай, фабрика, заводуудай хүдэлмэришэд болон албахаагшад ажалһаа эртэ гаража, амаралтын үдэр мэтэ үйлсөөр хүн зон олон боложо, нэгэ зариманиинь гэр тээшэ, нүгөөдүүлынь магазинуудаар ороно...

— Үү, эжымнай ерээ, — гээд бишыхан Володя хүбүүниинь эжынгээ газааһаа орожо ерэхэдэнь, угтажа ошоод, магазинһаа абаһан, юумыень кухни руу эбаашалсана.

— Эжы, мүнөөдэр яагаа эртэ ерэбэ гээшэбши, сайгаашье табяадүй байнабди, — гэжэ Анатоли хүбүүниинь асуугаадхина.

— Эртэл даа, бүришье эртэ ерээ гээшэлби, — гээд эжынь үхибүүдтээ хөөрэнэ, — манай түрэл Коммунистическэ партиин XX съездын шиидхэбэринүүд хэрэг дээрээ бэелүүлэгдэжэ эхилбэ гээшэ, — гэжэ Татьяна Владимировна үхибүүдтээ ойлгуулан хөөрэжэ үгэнэ.

— Саша Рая хоёрнай ерэхэ болоо гү? — гээд Володинь эжыһээ томоотойхоноор асууна.

— Дүтэлөө ёһотой, — гэжэ эжынь хэлээд, үхибүүдтээ эдихэ юумыень бэлэдхэжэ эхилнэ.

Татьяна Владимировна Таракановская гүрэнэй банкын республиканска контородо 1932 онһоо хойшо ахалагша булгалтераар хүдэлмэрилнэ. Энэ үе соо тэрэ һайнаар ажаллажа, коллективэйнгээ дунда ехэ хүндэтэй болоһон байха юм. Мүнөө нүхэр Таракановская гурбан хүбүүтэй, нэгэ басагатай. Ехэ хүбүүниинь эгэшэ басагатаяа һүнэй заводто хүдэлмэрилнэ, нүгөө хоёр хүбүүдынь һургуулида һуралсана.

— Саша Рая хоёрнай ерэбэ, — гээд Володинь газааһаа ороно.

— Зай, хүбүүдни столдо һуугты, эдеэлээ, — гэжэ Татьяна Владимировна хэлээд,—зургаан часта кинодо булта ошое,—гэнэ.

Улаан галстук зүүһэн Анатоли «Бидэнэр ошолдохо гүбди?» гэжэ һурабашье, «Бидэ эдеэлһэнэй удаа нэгэ бага наадаад, танай ерэтэр номоо үзэхэбди» гэжэ шиидэнэ.

— Нүхэр Таракановская манай коллективэй дунда хүндэтэй болоһоор үнинэй юм, — гэжэ гүрэнэй банкын республиканска конторын месткомой түрүүлэгшэ нүхэр Тулусоев хөөрэнэ. — Татьяна Владимировна тоололгын ямаршье хүдэлмэриие алдуугүйгөөр, һайнаар, түргэнөөр бүтээдэг юм.

Иигэжэ, энэ албахаагшын бүлэ «Амаралтын үдэрэй ба һайндэрэй урда тээ хүдэлмэришэд болон албахаагшадай хүдэлмэриин үдэрые богони болгохо тухай» СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указай, мүн СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой ёһоор амаралтын урда үдэр — мартын 10-да ажалһаа 4 часта ерээд, кино хаража, культурнаар амарһан байгаа.

Б. Цыремпилов.

Сүлөөтэй сагаа культурнаар үнгэргэхэбди

Коммунистическэ парти, Советскэ правительствомнай арад зоной ажабайдалые һайжаруулгада анхарал оролдолго хододоо гаргажа байдаг.

Амаралтын үдэрэй ба һайндэрэй урда тээхи үдэрнүүдтэ хүдэлмэриин үдэрые богони болгохо тухай манай правительствын тогтоолые мүнөөдэр газетэһээ уншажа, ехээр баярлабаб. Тиин ажалаа һайнаар эмхидхэжэ, 8 час соо хэхэ юумэеэ 6 час соо хэжэ үрьдихэ байнаб. Ажалһаа хоёр час урда гэртээ бусаха гээшэ илангаяа эхэнэр хүндэ ямар ехэ удхатайб! Манай артелиин хүдэлмэришэд үглөөнэй 8 часһаа ажаллажа эхилдэг юм. Тиимэһээ мүнөөдэр би гэртээ гурбан часта хариха байнаб. Нүхэрни түмэр замда машинистын туһалагшаар хүдэлмэрилдэг. Манай ажаллаха үедэмнай дүрбэтэй хүбүүмнай хүүгэдэй садта байдаг. Энэ үдэрһөө хойшо минии сүлөөтэй сагни ехэ боложо, гэр бүлэдөө анхаралаа ехээр хандуулха, хүбүүгээ һайнаар хүмүүжүүлхэ, амарха арга боломжотой болооб.

Үсэгэлдэр гэртээ гурбан часта ерээд, гэрэйнгээ ажал хэжэ дүүргээд, нүхэртэйгөө оперо ба балетэй театрта ошожо «Эсмеральда» гэжэ балет хараабди.

В. Трифонова, «Труд» артелиин малгай оёлгын цехын бригадир.

☆

Ажалаа бүри һайнаар эмхидхэхэбди

КИЕВ, мартын 10. (ТАСС). Амаралтын үдэрэй ба һайндэрэй урда тээ хүдэлмэришэд болон албахаагшадай хүдэлмэриин үдэрые богони болгохо тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указые ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые киевэйхид тон ехэ баяртайгаар угтаа.

«Большевик» заводой коллективэй суглаан дээрэ механосборочно цехын участогай мастер М. А. Поперенко иигэжэ хэлээ:

«Манай ороной экономикые саашадань хүгжөөхэ, арадай культурна хэмжээе дээшэлүүлхэ ба ажанабайдалые һайжаруулха тухай КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүд соо ехэ анхарал табигдаһан байна. Съездын дүүрэһэнһээ хойшо оройдоол хоёр неделиин үнгэрөөд байхада, амаралтын үдэрэй ба һайндэрэй урда тээ хүдэлмэриин үдэрые богони болгохо тухай иимэ шухала хэмжээ-ябуулга бэелүүлэгдэжэ байна. Ажал хүдэлмэреэ бүри һайнаар эмхидхэхын, ажалай бүтээсые шууд дээшэлүүлхын, эрхим һайн машинануудые, аппаратура болон түхеэрэлгэнүүдые бүри олоор бүтээжэ гаргахын тулада бидэнэр бүхы юумэ хэхэбди.

Хүдэлмэриин үдэрэй богони болгогдоһонһоо уламжалан хүдэлмэришэд болон албахаагшадай культурна хэмжээ дээшэлүүлхэ ехэ арга боломжын бии болоһон тухай судна заһабарилгын заводой коллективэй суглаан дээрэ дизельнэ цехын слесарь А. Д. Гриненко хэлээ.

КПСС-эй XX съездын материалнууд бурят-монгол хэлэн дээрэ хэблэгдэбэ

Бурят-Монголой номой хэблэл КПСС-эй XX съездын материалнуу...д бурят-монгол хэлэн дээрэ бро...шюра болгон хэблэжэ гаргаба. Тэ...дэй тоодо, КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэ...дэхи Секретарь нүхэр Н. С. Хруще...вэй хэһэн «Партиин XX съездэ Со...ветскэ Союзай Коммунистическэ пар...тиин Центральна Комитедэй тоосоото элидхэл», СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ Н. А. Булганинай «СССР-эй арадай ажахые 1956—1960 онуудта хүгжөөхэ зургаадахи табанжэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XX съездын Директивэнүүд тухай элидхэл» брошюра болгон хэблэгдээ.

Идеологическа хүдэлмэриие ажабайдалтай нягта холбоотойгоор ябуулха

☆ ☆ ☆

Заняти хайшан гэжэ үнгэргэдэгбиб

Манай МТС-эй партийна организацида эмхидхэгдэһэн КПСС-эй түүхые шудалха гол түхэлэй кружогые хүтэлбэрилдэгби. Энэ кружогто хамта 14 хүн һуралсана.

Кружогой заняти яһала һайнаар үнгэрнэ, һурагшад үзэһэн материалнуудаа шудалалгада эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, һайса ойлгоно.

Занятинуудые идейнэ дээдэ хэмжээндэ үнгэргэхэ гэһэн партийна һуралсалай гол эрилтые дүүргэбэл, һайн үрэ дүн туйлажа шадагдаха юм. Тиихын тулада заняти бүхэндөө һайнаар бэлэдхэхэ хэрэгтэй. Занятиин урда тээ һурагшадай хүдэлмэрилжэ байһан газартань ошожо тэдэнтэй уулзадаг байнаб. Тиихэдээ тэдэнэрэй хүдэлмэри тухай хөөрэлдэдэг, ямар ном уншанаб, ямар кино харанаб гэжэ һонирходогби. Занятидаа бэлэдхэхэдээ хамагай түрүүндэ үзэхэ темэдээ хэрэглэгдэхээр дурадхагдаһан нэмэлтэ литературатай һайса танилсадаг, мүн марксизм-ленинизмын классигуудай зохёолнуудые уншадаг байнаб. Тэрэнэй һүүлээр справочна материал харадагби. Үзэхэеэ байһан ээлжээтэ темэдээ таараха уранһайханай литература уншажа, хэрэгтэй болохо юумыень буултажа абадагби. Һүүлээрнь харуулан ойлгуулха материал шэлэжэ абадаг, нютагай ажабайдалһаа таатай жэшээнүүдые суглуулдаг, мүн өөһэдынгөө коллективэй шиидхэхээ байһан ээлжээтэ зорилгонуудые тодорхойлдог байнаб. Тиигээд занятияа үнгэргэхэ түсэб табидагби. Занятиингаа түрүүшын часта үнгэрэгшэ занятидаа үзэһэн материалаараа дэлгэрэнгы хөөрэлдөө хээд, хөөрэлдөөн соогуур гараһан арсалдаата асуудалда ажаглалта хэдэгби. Хоёрдохи частань шэнэ материал тайлбарилжа үгэдэгби. Һүүлээрнь һурагшадай асуудалнуудта харюу үгэжэ, хэлэгшыем хэр зүбөөр ойлгобо ааб гэжэ шалгадаг байнаб.

Хамагай түрүүндэ һурагшадта ойлгосотойгоор лэ хэлэхэ гэжэ хүсэдэг. В. И. Ленинэй һургаал заабаринуудай гол удхые ойлгосотойгоор хэлэхэ, мүн партиин съезднүүдэй, пленумүүдэй шиидхэбэринүүдтэй танилсуулха ябадалда анхарал хандуулагдадаг.

Үзэһэн материалаа бүхөөр ойлгохын тулада уранһайханай литература уншахыень дурадхадагби. Жэшээлхэдэ, 1901—1904 онуудта Россида болоһон революционно хүдэлөөн тухай материал үзэхынгөө урда тээ М. Горькиин «Эхэ» гэжэ зохёол, «Буревестник тухай дуу» уншахые дурадхаа һэн.

Тэрэшэлэн үзэһэн темэ тухай харуулан ойлгуулха зүйлнүүдые альбом дээрэһээ хэрэглэгшэб. Һурагшад тэрээн дээрэһээ диаграмма, тоо баримтанууд болон бусадые хаража, темэ дотор хэлэгдэһэн зүйлнүүдые бэлээр ойлгоно.

Үзэһэн материалнуудаа мүнөө үеын байдалтай, манай урда табигдаад байһан зорилгонуудтай нягтаар холбохые оролдодогби. Парти, правительствын гаргаһан тогтоолнуудые шудалалга яһала һайнаар үнгэрһэн байна. Тогтоолой бүлэг бүхэн МТС-эй урда табигдаһан зорилгонуудтай, мүн харьяата колхозуудай бодото хэрэгүүдтэй холбоотойгоор үнгэрэгдөө.

Бэшэшье материалнуудые үзэхэдөө, тэрэнээ бодото ажабайдалтай холбохые оролдогдоно. «Алхам урагшаа, хоёр алхам гэдэргээ» гэһэн В. И. Ленинэй ном үзэхэдөө манай партиин хүтэлбэрилхы, залан ударидахы үүргые, мүн партийна хүтэлбэрилгын ленинскэ гол ёһые хэлбэришэгүйгөөр сахилгын мүнөөшье үедэ ямар шухала байһан тухай, тэрэшэлэн парти хадаа ажалшадай бусад бүхы организацинуудые хүтэлбэрилэгшэ мүн гэжэ МТС-эйнгээ болон аймагайнгаа партийна организацинуудай жэшээ дээрэ харуулхые оролдоо һэм. Газетэ, журнал дээрэ хэблэгдэһэн статьянуудые занятидаа хэрэглэдэгбди. Кружогто ябагшад тус бүридөө 2—3 газетэ, журнал захидаг. Тэдээн дээрэхи статьянуудые гэртээ уншажа ерэхыень һурагшадта дурадхадагби.

Һурагшадай бэеэ даагаад номоо үзэлгые һайжаруулха зорилгоор темынгээ зарим бүлэгүүдые гэртээ өөһэдөө уншаад ерэхыень даалгадагби. Удаань хөөрэлдэхэдөө уншажа ойлтоһон юумэндэнь нэмэлтэ оруулдаг, гол юумэн тухайнь тэдэнэй анхарал хандуулдаг байнаб.

Кружогто һурагшадай бэеэ даагаад хүдэлмэрилжэ һураһан дүршэлынь Коммунистическэ партиин түүхын ба теориин нилээд орёо асуудалнуудые амжалтатайгаар шудалха арга олгоо.

Хүгжэлтэдэхи шэнэ юумэн тухай марксистска һургаал тайлбарилхадаа бүхы шэнэ, түрүү юумые эрхэ бэшэ обёоржо шададаг болохо ба тэрэниие саг соонь дэмжэхэ ябадалда һурагшадай анхарал хандуулһан байгааб. МТС-эйнгээ заһабарилга дээрэ узловой метод нэбтэрүүлхэ тухай жэшээнүүдые харуулааб. Зарим механизаторнууд энэ методэй булюу һайн байһаниие түрүүшээр этигэнтүй, бригадна методээрээ заһабарилгаяа хэсэл гэһэн байгаа. Тэдэ нүхэдэй буруу байһаниинь бодото ажал дээрэ тодороо. Энэ метод олон жэл соо эндэ нэбтэрүүлэгдэжэ шадагдаагүй байһан юм. Мүнөө жэлдэ тэрэ арга хэрэглэгдэжэ, трактор заһабарилгые шанар һайнтайгаар, түргэн дүүргэхэ арга олгоо. Тэрэшэлэн комбайнуудые узловой методээр заһабарилжа энэ жэлдэ анха түрүүшынхеэ эхилээбди.

Мотор заһабарилха узелай хүтэлбэрилэгшэ манай кружогой һурагша Б. Д. Дроздов, МТС-эй экономист Н. А. Медведева гэгшэд тэрэ узелай агитаторнууд байһан юм. Тэдэнэр социалистическэ уялгаяа дахин хаража үзөөд, нэмэлтэ оруулха гэжэ шиидэһэн байгаа. Тэрэнэй ашаар энэ узел трактор заһабарилха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэжэ, түрүүшүүлэй зэргэдэ гараһан, үнэтэ материалнуудые ехээр алмаһан байна.

Нүхэд Цыцерунов, Медведева, Татарников, Иванов, Евстегнеева гэгшэд табигдаһан асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ илангаяа эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Үзэһэн материалнууд тушаагаа хөөрэлдөө үнгэргэлтэ партиин түүхые гүнзэгыгөөр шудалхада ехээр туһалдаг. Хөөрэлдөө зүбөөр эмхидхэлгэ һурагшадые нилээд журамшуулна, тэдэнэрэй ажалай эдэбхиие үргэнэ, политическэ мэдэрэлыень үргэдхэнэ. Кружогой хүдэлмэри иимээр эмхидхэхэдэ һурагшад политическэ эрдэмээ дээшэлүүлхэ гэжэ ехээр оролдодог, ниитэ-политическэ хүдэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулдаг болоно.

Агитаторнууднайшье бултадаа һайнаар хүдэлдэг болоо. Тиигэжэ механизаторнуудай хүдэлмэридэ ехэ нүлөө үзүүлнэ. Тэрэнь ажалай журам бэхижүүлгэдэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгэдэ һайн үрэ дүн харуулаа. Манай МТС трактор заһабарилгын түсэб жэлһээ жэлдэ таһалдуулжа, тэрэниие май һарада дүүргэдэг байһан юм. Харин энэ жэлдэ трактор заһабарилха түсэбөө февралиин 14-дэ гэхэ гү, партиин XX съездын нээгдэһэн үдэртэ дүүргэһэн байна. Гэбэшье, хамаг юумэ бүгэдэ һайн бэшэ, хүдэлмэридэмнай дутуу дунда зүйл үгы гэхын аргагүй.

Коммунистическэ партиин XX съезд идеологическа хүдэлмэри һайжаруулха тушаа шухала ба харюусалгатай зорилго бидэ пропагандистнуудай үмэнэ табяа. Партиин XX съездын табиһан энэ ехэ эрилтые дүүргэлтэ болгон, тэрэнэй үндэһөөр МТС-эйнгээ хүдэлмэриие һайжаруулан табихын, дутуу дундануудаа зайсуулхын тулада партийна пропагандые МТС-эйнгээ, аймагайнгаа ажабайдалтай бүри нягта холбоотойгоор ябуулха зорилго урдаа табинабди.

Мүнөө партиин XX съездын материалнуудые шудалжа эхилээбди. Кружогто һурагшад бултадаа комбайн заһабарилгын бүхы узелнуудта агитаторнуудаар табигдажа, съездын материалтай бүхы механизаторнуудые танилсуулжа байна.

Н. Вшивков, Ториин МТС-эй партийна организациин пропагандист.

«Коммунистическэ байгуулалтын практикаһаа пропагандын таһарһан ябадалые зайсуулха гээшэ идеологическа хүдэлмэриин талаар эгээн шухала зорилгонуудай нэгэн мүн гэжэ съезд тоолоно. **Манай пропаганда болон агитациие коммунизмын материально-үйлэдбэриин база байгуулха, материальна болон культурна зүйлнүүдые элбэг дэлбэг болгохо зорилгонуудтай, гражданинуудай коммунистическэ ушар ёһо мэдэхэ ябадалые дээшэлүүлгын зорилгонуудтай нягта холбоотойгоор ябуулха, марк**сизм-ленинизмын **творческо удха шэнжэдэ хар**... хии номнол болон **хооһоор сээжэлдэхэ ябада**... эсэс табиха шухала. Пропагандын зорилго ха... **марксизм-ленинизмын теориие ганса тайлба**... **лаад дүүрэхэ бэшэ, харин тус теориие хэрэг дэ**... **бэелүүлхэдэ туһалха ябадал болоно».**

(КПСС-эй Центральна Комитедэй тоосоото элид... тушаа Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин... съездын резолюциһаа).

Политэкономиие һонирхон шудална

Минии хүтэлбэрилдэг политэкономи шудалалгын кружогто 10 коммунист ба партийнабэшэ хоёр эдэбхитэд һурана. Эдэнэр гол түлэб дээдэ ба дунда һургуулитай **МТС-эй хүтэлбэрилхы** кадрнууд юм.

Хүдөө ажахые эрид ехээр хүгжөөхэ тушаа КПСС-эй ЦК-гэй табиһан зорилгонуудые 1955 ондо МТС-эйнгээ хэр зэргээр дүүргэһэн тухай МТС-эй директор нүхэр Моложников элидхэл хээ һэн. Манай МТС-эй харьяата колхозуудай түрүү һаалишадай ба бусад ажалшадай туйлаһан амжалтанууд ба дутагдалнууд тухай тэрэ хэлээ һэн.

Түрүүшын занятинуудта кружогойхидой олониинь эдэбхигүйгөөр хабаадалсадаг байба.

Энэ дутагдалаа усадхахын тула эдэбхитэй һайнаар һурадаг коммунистнуудтай зүбшэжэ хэлсэһэнэйнгээ һүүлээр кружогто һурагша бүхэн али нэгэ темээр бэлдээд, кружогойнгоо заняти дээрэ лекци уншадаг гү, али дэлгэрэнгы хөөрэлдөө хэдэг болохо гэжэ шиидэһэн байнабди. Тэрээнһээ хойшо кружогто һурагшадта тус тустань зарим шухала асуудалаар даалгабари үгтэдэг болоо. Тэдэнэр һайса бэлэдхээд, бэшээд ерэһэн реферадаа заняти дээрэ уншана. Удаань бэшэниинь тус асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг.

Занятияа иигэжэ үнгэргэдэг болоһонһоомнай хойшо һурагшад хөөрэлдөөндэ ехэ эдэбхитэйгээр хабаадалсахаһаа гадна, лекциин дутуунуудые, алдуунуудые заажа үгэдэг болоо. Бултадаа конспектнүүдые табидаг болонхой. Коммунистнууд Волгин, Моложников ба бусад политэкономиин асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Манай кружок мүнөө КПСС-эй XX съездын материалые шудалжа эхилээ.

Цыдэн Балбаров, Кыренэй МТС-эй парторганизациин пропагандист.

Шэнэ кружогууд

Баргажанай аймагай коммунистнууд, партийнабэшэ эдэбхитэд ба комсомолецууд КПСС-эй XX съездын материалнуудые гүнзэгыгөөр шудалжа эхилээ.

Партиин XX съездын материалнуудые хүн бүхэндэ һайнаар ойлгуулхын тулада КПСС-эй айком хэдэн хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлжэ байна.

Партиин айком партийна эхин организацинуудай секретарьнуудай, хүдөөгэй лекторскэ нэгэдэлнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй, партийна болон комсомольско политһургуулинуудай ба кружогуудай хүтэлбэрилэгшэдэй семинарнуудые үнгэргөө. Тэдэ семинарнууд дээрэ иимэнүүд лекцинүүд уншагдаа: «КПСС-эй XX съезд дээрэ табигдаһан зарим теоретическэ асуудалнууд», партиин XX съездэ КПСС-эй ЦК-гэй тоосоон тухай нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлые тайлбарилха тухай методическа лекцинүүд уншагдаа. Семинарай эсэстэ «Ажахын 1955 оной дүнгүүд ба 1956 ондо аймагайнгаа ажахые хүгжөөхэ зорилгонууд» гэһэн элидхэл хэгдээ.

Мүнөө аймагаймнай бүхы партийна эхин организацинуудай дэргэдэ эмхидхэгдэһэн кружогууд болон политһургуулинуудта съездын материалнуудые шудалжа эхилээ. Куйтунска МТС-эй, Баргажанай леспромхозой, Ленинэй, Сталинай, Молотовой, Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозуудай партийна организацинуудта Н. С. Хрущевой тоосоото элидхэлэй түрүүшын бүлэгые шудалжа дүүргээ.

Зарим колхозуудай партийна организацинуудта ба леспромхоздо болон загаһанай комбинадта партиин XX съездын материалнуудые шудалха шэнэ кружогууд эмхидхэгдээ.

Политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ Бүхэсоюзна обществын аймагай отделениин гэшүүд, мүн хүдөөгэй лекторскэ нэгэдэлнүүдэй лекторнууд партиин XX съездын материалнуудаар лекцинүүдые уншажа захалаа. Байгша оной һарын түрүүшын арбан хо... туршада аймаг доторнай 30 ... лекци болон элидхэлнүүд съе... материалаар уншагдаа.

Хүдөөгэй культурно-тэтээ... эмхи зургаанууд хүдэлмэреэ ... жаруулжа захалаа. Уланай, Читканай, Сувын сомоной Сов... дэй хүдөөгэй клубууд КПСС-эй... съездын материалнуудаар ... шуулай вечернүүдые үнгэргэнэ.

Баян Голой, Уланай, Баргаж... сомоной хүдөөгэй библиотеки... 6-дахи табанжэлэй гол зорилго... тухай зурагтай диаграмману... эмхидхээ.

Бүхы агитколлективүүдтэ ... тиин XX съездын материалну... яажа тайлбарилан ойлгуулха ту... агитаторнуудай семинарнууд ү... гэгдөө. Агитаторнууд недели б... дэ 2—3 дахин өөрынгөө участогу... гаража, колхозуудай ба предп... тинуудай бодото зорилгонуудт... нягта холбоотойгоор КПСС-эй... съездын материалнуудые ажал... та хөөрэжэ үгэнэ.

Эдэ түүхэтэ материалнуудтай ... нилсахадаа ажалшад бүри эр... тэйгээр, оролдосотойгоор хүдэ... рилхөөр зоригжоно.

Аймагай колхозуудай үбһ... жээлээр дутамаг байһан дээр... үбэлжэлтэ ехэ бэрхэшээлтэй... үнгэржэ байна. Үбһэ тэжээлэй ... магшье һаа, малаа һайнаар х... һалһанай ашаар малшад, декад... ри һү һаалгаяа дээшэлүүлнэ. ... партсъездын, Ворошиловай, М... ковой, Ленинэй нэрэмжэтэ ко... зууд энэ оной февраль һарада... дондонойхиһоо ехэ һү һаагаа.

КПСС-эй XX съездын ту... шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон ... гажанай леспромхозой хүдэлм... шэд ба инженерно-техническэ ху... мэрилэгшэд модо шэрэлтын фе... һарын түсэбые 127,3 процент ... гээ. 1956 оной түрүүшын кварт... түсэбые мартын 28 болотор, жэ... гээ түсэбые Советскэ Конститу... үдэр болотор дүүргэхэ уялга ...

КПСС-эй XX съездын т... шиидхэбэринүүдээр зориг... ажалшадай абаһан уялга... дүүргэхэ хэрэгтэ парторган... нууд туһалха байна.

Х. Санжиев, КП... Баргажанай айкомой пропа... ба агитациин та... даагшын ор...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: гүрэнэй банкын Бурят-Монголой республиканска конторын парторганизациин коммунистнууд КПСС-эй XX съездын материал шудалжа байна. **Л. Хайдуровай** фото.

Нэгэ семинарай хүдэлмэри тухай

КПСС-эй Кяхтын айкомой дэргэдэ хүдөө ажахын тодорхой экономикые шудалха семинар эмхидхэгдэнхэй. Тус семинарай занятинуудта хүдөө ажахые зүбөөр эрхилхэ тухай асуудалнуудаар лекцинүүдые шагнахаһаа гадна, семинарта хабаадалсагшад түрүү колхоз болон совхозой ажалтай байра дээрэнь ошожо танилсадаг юм.

Энэ семинарта һурагшад: КПСС-эй айкомой ба аймгүйсэдкомой хүтэлбэрилэгшэд, МТС-үүдэй парторганизациин секретарьнууд, мэргэжэлтэд ба бухгалтернууд, колхозуудай түрүүлэгшэнэр ба тэдэнэй орлогшонор, парторганизациин секретарьнууд һуралсалай жэлэй эхилһээр хэдэн түрүү ажахынуудта ошожо семинар үнгэргөө.

Тэдэнэр Боргойн совхоздо ошожо, хони үсхэбэрилгын түрүү арга методуудтэй танилсаһан байна. КПСС-эй Зэдын айкомой секретарь нүхэр А. В. Жёлтый, совхозой директор нүхэр Н. А. Мельников, түрүү хонишод Д. Цыбенова, Б. Цыбенова, Д. Дуринов ба бусад кяхтынхидтай хөөрэлдэһэн байна.

Кяхтынхид Боргойн совхоздо ямар шэнэ юумэ харааб? Түрүү хонишодһоо ямар шэнэ юумэ дуулааб? Ямар юумэ ойлгожо абааб?

Боргойн совхоз манай үнинэй совхозуудай нэгэн байбашье һаа, үүлтэр һайжаруулха хэрэгэй эмхи гуримгүйгөөр ябуулагдаһан дээрэһээ хэдэн жэлэй туршада хонин һүрэгэйнь үүлтэр муу байһан юм.

Дайнай һүүлээр лэ нарин ба нарибтар нооһотой хэдэн хусанууд совхоздо асарагдаһан байгаа. Тиихэдэ Байгал шадарай хүйтэн шэрүүн уларилда нарин нооһотой эдэ хусанууд һайн түл үгэхэгүй гэһэн гээгдэнги һанал баримталдаг хүнүүд бии байһан юм.

Теэд шэнэ, түрүү юумэн хододоо иладаг. Хонидойнгоо үүлтэр һайжаруулха талаар ехэ ажал ябуулһанай ашаар мүнөө энэ совхоздо шэрүүн нооһотой нэгэшье хонин үгы болонхой. Мүнөө хонидынь бултадаа нарин, үсөөниинь нарибтар нооһотой. Иимэ хони үсхэбэрилжэ совхоз жэл бүри ехэ олзо абана. **Нэгэ хони харууһалгада жэл соо дунда зэргээр 60—70 түхэриг гаргашалагдадаг, тиихэдэ нэгэ хонинһоо 100—110 түхэригэй олзо оруулагдана.**

Эндэ хусануудые харууһалгада илангаяа ехэ анхарал хандуулагдадаг. Хусануудта үбһэ, зелёнко, силос, концентрат үгтэдэг, хусануудые дүршэлтэй хонишод харууһалдаг.

БМАССР-эй Верховно Соведэй депутат Дарижап Цыбеновагай даажа байдаг отарые кяхтынхид ерэжэ хараһан байна. Д. Цыбеновагай отарада республикын колхозуудай хонидой үүлтэр һайжаруулхын тулада худалдагдаха 325 түлгэ хусанууд шэлэжэ абтанхай. Эдэ хусанууд тобир тарганууд ба нооһо ехэтэй. Мүнөө тэдэнэр оройһоо наймахан һаратай аад, 40—42 килограмм татана.

— Жэлтэй болоторнь тус тустаа 50—50 килограмм шэгнүүртэй болгохо, толгой бүриһөөнь 5,5 килограммһаа бага бэшэ нооһо хайшалжа абаха уялга абанхайб, — гэжэ Дарижап Цыбенова хөөрэнэ.

Дарижап Цыбенова өөрынгөө нүхэр Бальжин Цыбеновтэй совхозой хони үсхэбэрилгэдэ 25 жэлэй туршада хүдэлжэ байна. Дарижап Цыбенова эдэ жэлнүүдтэ хододоо эрхим һайнаар ажаллаһан юм.

— Эдэ нүхэд ажал хэрэгээ тон һайнаар мэдэдэг хүнүүд гээшэ. Би али нэгэ бэрхэшээлнүүдтэй ушархадаа эдэнэрһээ зүбшөөл һуража, хододоо зүб харюу абадагбди, — гэжэ совхозой директор нүхэр Мельников хөөрэнэ.

Нүхэр Цыбенова мэтэ габшагайгаар хүдэлдэг хонишод энэ совхоздо олон юм. Ажахын үнгэрэгшэ жэлдэ ахалагша хонишон Дабаевагай 813 толгой хонидтой отарын хонин бүриһөө дунда зэргээр 4,5 килограмм, 930 толгой хонитой Цыденовагай отарада хонин бүриһөө 3 килограмм 930 грамм нооһон хайшалагдаһан байна. Жэлтэй болоһон хонин бүриһөө хонишон Цыбикова 4 килограмм 220 грамм, Цоктоева — 4 килограмм 180 грамм нооһо хайшалаа. Эдэнэрэй отарануудай хонид гарзалдаттгүй. Гансал түсэбөө дүүргэһэнэйнгөө түлөө 4 хонишодһоо бүридэдэг нүхэр Дабаевай бригада 12.432 түхэриг нэмэлтэ түлбэри абаһан байна.

Совхоз хонидоо үнинэй искусственна аргаар ороондо оруулдаг болонхой. Теэд энэ хүдэлмэриие ябуулха тусхай мэргэжэлтэд гэжэ байдаггүй юм. Харин ахалагша хонишод өөһэдөө энэ хүдэлмэриие амжалтатайгаар ябуулна.

Ахалагша хонишон нүхэр Дондуковто кяхтынхидай нэгэн иигэжэ хандаба:

— Энэ хүдэлмэри ябуулха тусхай мэргэжэлтэдтэй болоо хадатнай дээрэ байгаа бэшэ юм гү? Тиихэдээ ажалтнайшье хүнтэн болохо һэн...

— Бидэндэ тиимэ үлүү хүн хэрэггүй,—гэжэ нүхэр Дондуков хэлэнэ, —хонидой һубайрһанай түлөө бидэл харюусахабди, эгээл тиимэһээ энэ шухала хэрэгые яахадаа ондоо хүндэ найдаха гээшэбиб?

Тэдэнэр зүб лэ иигэжэ хэлсэнэ. Искусственнаар үрэжүүлэгдэдэг болоһоной ашаар эхэ хонидынь һубайрхаа болинхой шахуу.

Боргойн совхоз үсөөншье һаа, ехэ һайн үүлтэрэй хусануудтай юм. Юундэ үсөөн аад, шанар һайнтай хуса борьёогойхид баридаг бэ?

Энэ асуудалда түрүү хонишод харюусана. Нэгэ эхэ хонин хусатай жэшэхэдэ жэлдэ холо ехэ олзо оруулдаг. Эхэ хонинһоо нооһоншье, хурьгадшье абтана, тиин хусаһаа гансал нооһон абтана. Тиимэһээ эндэ 3 мянган эхэ хониндо нэгэл һайн хуса баридаг. —Хусануудай тоонь шухала бэшэ, харин шанарынь хэрэгтэй ха юм, — гэжэ совхозой директор хөөрэнэ.

Боргойн совхоз хони үсхэбэрилгын түрүү метод үргэнөөр хэрэглэнэ. Һая гараһан хурьгад эхэнүүдтэйгээ хамта 4 һаратай болотороо сакманууд болгон байлгагдадаг. Түрүүн тэдэ багахан сакмануудта, һүүлээрнь — ехэнүүдтэ оруулагдадаг. Зарим хонидой, илангаяа залуу хонидой хурьгадаа абажа үгөөгүй һаань, тэдэниие ганса хониной байха сакмануудта хурьгаяа абатарнь байлгадаг.

Үбэлэй сагта хони уһалалгада совхозойхид горьтой анхарал хандуулдаг. Саһа эдеэд лэ үбэлжэхэдөө хонид нооһоо ехээр гээдэг гэжэ совхозой түрүү хонишод экскурсяар түрүү дүй дүршэлдэ һурахаа ерээшэдтэ ойлгуулаа. Тэдэнэр нэгэ иимэ жэшээ харуулба. Үнгэрэгшэ үбэл Цыбеновэй ба Раднаевай отаранuудта үүлтэрэйнгээшье, шадалайнгаашье талаар адли хонид үгтэһэн байгаа. Бэлшээри, тэжээлыншье адли байгаа. Зүгөөр нэгэ отарын хонид үбэлдөө уһалагдаһан, нүгөөдынь хонид саһа эдеэд үбэлжэһэн юм. Уһалагдаһан хонидтой сасуулхада саһа эдижэ ондо ороһон хонидһоо 400 граммаар бага нооһон хайшалагдаһан байна.

Хонидой шэгнүүрые совхозойхид хододоо шалгажа байдаг. Хонидые байрадань оруулжа арбан хонинһоо нэгыень барижа шэгнээд, шэрээр тэмдэглэжэрхидэг. Хахад һара болоод тэмдэгтэй хонидоо барижа дахин шэгнэжэ үзөөд, хонидой туража, таргалжа байһые алдуутүйгөөр мэдэдэг.

Боргойн совхоздо хонидынь бүхэли үбэлдөө бэлшэдэг. Ургаса муутай газарнуудта овёс, зелёнко болгон таринжа, тэрээн дээрээ хонидоо бэлшээдэг. Тиихэдэнь совхозой хонид тобир тарган байдаг. Борьёогой түрүү хонишод кяхтынхидта иим... шөөл үгөө:

— Шэнэ газарнуудаа ашаг... Плугаар хахалмаар бэшэ шул... газарнуудые миил борнойлоод... тарижархихадатнай, зелёнко ... гүй ургаха. Тэрэнээ хуряажа ... даашьегүй хадаа һуури дээрэ... ни малдаа эдюулхэдэ малай ... шэмэ ехэ болохо. Ажалай га... нууд гүйсэд харюулагдаха. ... нэр тиигэжэл хонидтоо тэжээ... бэлдэнэбди. Энээнэй ашаар ... дойнгоо тоо энэ оной октябр... хүрэтэр 35—36 мянган хүргэх... донойхидо орходоо хонин бү... 500 грамм шахуу нооһо ех... гү, али хонин бүриһөө 3,8 ... грамм нооһо абажа шадахаб...

Боргойн совхоз ошоһоно... һүүлээр кяхтынхид Мухарш... аймагай «Коммунизм» колхоз ... жо, гахай үсхэбэрилхэ ба ш... таргалуулха түрүү дүй дүрш... танилсаһан байна.

Энэ семинарай һаяхан б... үнгэрһэн заняти дээрэ: «К... за тарижа ургуулһан дүй ... шэл тухай» элидхэл Кяхтын М... главна агроном нүхэр П... «Хартаабха болон овощь ү... гаар Калининай нэрэмжэтэ ... зой дүй дүршэл тухай» тус ко... агроном нүхэр Кудинова, «... доторхи уһанай ресурснууды... дөө ажахыда хэрэглэлгэ тухай... дөө ажахын техникумэй багша ... хэр Копылов гэгшэд элидхэл ...

Хүдөө ажахын тодорхой эк... кые иигэжэ шудалхада һонирх... гооршье, хүдөө ажахые хүтэл... гэ һайжаруулгада ашаг ту... гааршье үнгэрнэ. Энэ семи... КПСС-эй Кяхтын айкомой нэ... секретарь нүхэр А. У. Модог... тэлбэрилдэг.

А. СУР...

Шэнэ теплицэ КОМБИНАТ

...тниково тосхоной зүүн заха ...а үндэршэг хашаагаар хүреэ...эн хэдэн томо байра тосхоной ...талаһаань ороходо, наранда ...гэжэ харагдаадхина. Энэ ...Иволгын аймагай Андреевэй ...жэтэ колхозой теплицэ ком...т байба. Тэрээн тухай колхозой ...үлэгшэ Т. А. Павлов нигэжэ ...нэ.

Комбинадаа барижа хүсэд ...рээдүйбди. Һаял гурбан зуу... дүрбэлжэн метр талмайтай нэ...һагыень ашаглалгада оруулаа. Нэгэнһээнь ургаса абаһаар ...арга нүгөөдүүлынь бүтээхэбди. ...эн хүсөөрөө ашаглагдажа бай... комбинадһай нилээд ехэ олзо ...үгэхэ бэзэ гэжэ найдагдана.

...ПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска ...умэй шиидхэбэринүүдые зүб... хэлсэхэдээ, Андреевэй нэрэм... колхозойхид Улан-Удэ городой ...ые эртын овощёор хан... ...хын тулада колхоздоо теп... комбинат бариха гэжэ шии... байна. Тиин 1954 оной март ...да тус комбинадай барилга ...эн юм. Тэрэ гэһээр хоёр жэл ...ү үнгэрөө. Энэ үе соо колхо... барилгашад болон бүхы гэшүүд ...инадаа бүтээхын тулада горь...оролдолго гаргаһан байна. Мүн ...озлнигуудта Улан-Удын ПВЗ- «Бурмонголстрой» трестын хү...эришэд яһала ехэ туһаламжа ...ээ.

...нөө үедэ хамтадаа 700 ...лжэн метр талмайтай тепли... хоёр таһалга, сүүдхэдээ тон... үлүү нүүр...лдадаг нэгэ ко...ю, 17 кубометр ...багтааха амһар... водонапорно ...и бэлэн болон... Эдээнние ба... тулада хэдэн ...ад центнер це... олон кубометр ...н хэрэглэгдээ. ...э үшөө хүсэд ... болоодүй бай... нэгэ таһалга... хамтадаа мянга ...метр утатай ...янзын түмэр ...нууд, мүн теп...үдэй оройень ...хын тула 1500 ... дүрбэлжэн ... талмайтай сон...шэл хэрэглэгдэ... байна. Эдэ мате...нуудые худал...абахын, хэдэн ...ад кубометр шо... котлованһаа гар...гажа хаяхын тулада мүн бусадшье хүдэлмэринүүдэй түлөө хахад миллионһоо үлүү түхэриг мүнгэн гаргашалагдаһан байна.

Газаа талаһаань харахада, энэ комбинат нилээд ехэ. Теплицын нэгэ таһалгань 300 холо гаран метр талмайтай. Хойто захадань, теплицэтэй холбожо шулуугаар баригдаһан котельнэ, котельнын хажууда үндэр гэгшын водонапорно башни байна.

Эндэ хамтадаа 16 хүн хүдэлмэрилнэ. Овощиин урпасые харуулһалха, мүн тариха хүдэлмэрие колхозой партийна организациин секретарь, агроном М. И. Шубин хүтэлбэрилнэ. Овощь ургуулагшад Л. Шубина, Е. Шмелёва, Н. Шумихина, Л. Хандорина гэгшэд теплицэдэ ургуулагдадаг овощь харууһалха дүй дүршэлгүйшье һаа, агрономой заабаряар ажаллаһанайнгаа ашаар бүхы ургамалнуудаа һайнаар ургуулна.

Теплицэдэ ороодхиходо үүдэнэй хажууда гурбан эхэнэр шорой һахы һалаг һагшуурдажа байба. Дүрбэдэхи эхэнэрынь ургамалнуудаа уһалжа ябаба. Газааһаа гэртэ ороод байнаб гэжэ оройдоошье һанахаар бэшэ, тон һаруул. Өөдөө харахада наран яларна. Гэр соохоо газаашань харахада, сыдымэ жабартай шэнги. Теэд теплицэ соонь аргагүй дулаан. Үдэртөө тэндэнь 20—22 градус дулаан байдаг гэлсэхэдэнь, түрүүшээр этигээшьегүй байгаабди. Харин зүүн ханада үлгөөтэй байһан термометр харахада, 21,5 градус дулаан байба.

Теплицэ соонь дүрбэн ряд болгожо, хоорондонь хүнэй һаадгүйгөөр ябаад гарахаар зайтайгаар табигдаһан үргэн ба нарин модон хобтонууд зурына. Тэндэнь мүнөө үгэрсын 500-гаад, помидорой 300 гаран эшэ наранда игаажа, зунайхидал адляар ургана. Ногоохон нарай эшэнүүдые харахада, зунай элдин саг һанаанда ороно. «Ямар овощь таряад байнат?» гэжэ асуухада, гурбан эхэнэрэй нэгэниинь бага үндыжэ, маанад тээшэ хараад, яаралгүйгөөр харюусана:

— Ехэнхинь үгэрсэ, помидор таряабди. Тэдэнэй захаар редискыншье, салаадайшье, укропойшье эшэнүүд байха даа, һайса харыта, — гэнэ.

Нээрээшье, ажаглажа харахада, үгэрсын ногоохон ургамалнуудай хажуугаар жэжэхэн шаралгы ногоон набшаһаханууд газарһаа һаяхан бултайжа байна.

Ургамалнуудые уһалжа ябаһан Елизавета Шмелёвада хандажа, «огородто үнинэй хүдэлнэ гүт» гэжэ асуухада:

— Би овощь түрүүшынхеэ үбэлэй үедэ ургуулжа байнаб, — гэжэ шогтойгоор дуугараад, саашань үргэлжэлүүлнэ. — Энээнһээ урагша 15 жэлэй туршада огородто хүдэлмэрилдэг байгааб. Теэд теплицэ гээшэмнай парнигта дүтэрхышье һаа, хэм гуримынь мэдэхэгүй байхада ондоохон лэ байна даа. Тиибэ яабашье, оролдолгын хүсөөр ажал бүтэдэг гэжэ һанаад лэ, һайса анхаржа, шадажа харууһалбал, үбэл дунда һайн шанартай үгэрсэ, помидор хуряахаар байна.

Энэньшье зүб. Хэрбээ теплицээ һайнаар ашаглаад байбал, үбэлэй үедэ, мүн хабар эртэ горьтой ургаса абтахань лабтай.

Теплицээ зүбөөр ашаглахын, олзо ехэтэй байлгахын тулада эндэхи овощь ургуулагшад агроном М. И. Шубин түрүүтэй бүхы рассадаяа үтэгжүүлгын холисоор — шубуунай аргал гү, али үтэг шэбхэ уһанда худхаад, недели бүхэндэ рассадаа уһална. Саашадаа селитр, суперфосфат болон калийна дабһа холилсодог болохоор хараална. Энэ ехэ аша туһатай байба гэжэ овощь ургуулагшад хөөрэлдэнэ. Тиин нүгөөдэ хоёр таһалгануудайнгаа бэлэн болоходо, тэндээ ногоон мангир ехээр тарихаар түсэблэнэ.

Иигэжэ Иволгын аймагай Андреевэй нэрэмжэтэ колхозой овощь ургуулагшад «Хартаабха, овощь тарижа ургуулга, бэлэдхэл ехэдхэхэ тухай» парти, правительствын тогтоолые бэелүүлхын түлөө оролдожо, 1956 ондо — зургаадахи табанжэлэй түрүүшын жэлдэ огородойнгоо ажахыһаа горьтой олзо абахаар шиидэнхэй.

Мүнөө огородойхид КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүдые шудалжа байна. Парторганизациин секретарь М. И. Шубин түрүүтэй колхозой агитаторнууд, малай гүүртэ болон фермэнүүдэр, звено болон бригаданuудаар ябажа, съездын табиһан зорилгонуудые артелиин гэшүүдтэ ойлгуулна.

Д. Самбуев.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Иволгын аймагай Андреевэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд — овощь ургуулагшад шэнэ теплицэ соогоо хүдэлмэрилжэ байна.

А. Мантаевай фото.

Тарилгада бэлэдхэлые түргэдхэхэ

Яарахаар саг ерээ

Чесанын МТС трактор болон хүдөө ажахын машинануудые эрхим шанартайгаар богонихон болзор соо заһажа дүүргэхэ арга боломжотой байгаа. МТС-эй типовой шэнэ мастерской соо олон шэнэ аппаратура, электротүхеэрэлгэнүүд, үргэлгын кран тодхогдоо. Гэбэшье, эндэ заһабарилгын олон түхеэрэлтэнүүдые дүүрэн хүсөөрнь ашаглажа, трактор болон хүдөө ажахын машинануудай заһабарилга түргэдхэхэ хэмжээн абтанагүй. Тус МТС һүүлэй мэдээгээр трактор заһабарилгын түсэб оройдоо 69,3 процент дүүргэө, комбайн заһабарилгые эхилээдүй тоонои байһаар.

Тракторнуудай заһабарилга эндэ яахадаа интэрээ унжагайрнаб гэхэдэ, нэн түрүүн ажалай эмхидхэл тон һула. Трактор, машинануудай заһабарилга үнгэрэгшэ жэлэй октябрь һарын һүүлээр эхилхэ ёһотой байһан аад, аяар декабрь һара гаратар унжагайруулагдаа. Тэрэшэлэн трактор, машинануудые заһабарилха запасной частьнууд болон бусад хэрэгсэлнүүдэй дутамаг дээрэһээ заһабарилагшад хэдэн үдэрөөр һаатадаг байба. Мүн энээнһээ боложо, заһабарилтын узловой арга мууса хэрэглэгдэнэ.

Эдэ олон дутагдалнууд тухай механизатор Николай Сидоров иигэжэ хэлэнэ: — Тракторнуудаа һайн шанартайгаар, түргөөр заһабарилха гэхэдэмнай элдэб олон шалтагаан һаад хэнэ. Жэшээнь, тракторай скоростиин коробко заһабарилаад, суглуулха гэхэдэмнай элдэб янзын подшипнигууд дутадаг. Тракторай радиаторнуудые заһабарилха гэхэдэ, тэдэнэй трубканууд үгы. МТС-эймнай хүтэлбэрилэгшэд заһабарилгада хэрэгтэй болохо юумэнүүд тухайгаа эртээнһээ һанаагаа зобоогүй, мүнөөшье хэмжээ абташаһан юумэнь үгы.

Иигэжэ нүхэр Сидоров тон зүб хэлэнэ. Запасной частьнуудай тон хомор дээрэһээ эндэ заһабарилгада ороходо гэжэ задалагдаһан тракторнуудай детальнууд хоёр һара хүрэтэр хэбтэдэг. Жэшээнь, мотор заһабарилдаг узелда «ДТ-54» маркын тракторнуудай коленчатэ валнууд хоёр һара үлүүтэй саг соо заһагдангүй байна. Тиимэһээ заһабарилагдаһан детальнууд нүгөө узелда саг соогоо үгтэхэ аргагүй байна.

Трактор заһабарилгын графитай һара бүри дүүргэгдэнгүй байхада энэ хүдэлмэрие түргэдхэхын орондо, тус МТС-эй хүтэлбэрилэгшэд, МТС-эй директор нүхэр Шаглаев, главна инженер нүхэр Шангинов гэгшэд «Тракторнуудайнгаа заһабарилга мартын 15—20 багаар дүүргэхэ һанаатайбди» — гэжэ һанаа амарханаар мэдүүлдэг юм.

Энэ МТС-эйхид трактор, машинануудайнгаа заһабарилгые жэлһээ жэлдэ унжагайруулжа, хабар болотор иигэжэ побиоржо байдаг заншалтай. Тиигэжэ саг дээрээ ортоод яарал тэбдэлээр заһагдаһан тракторнуудай зариманиинь колхозуудай полинуудта хүрэнгүй эбдэрдэг байна. Энээнһээ боложо, хабарай полевой хүдэлмэринүүд ехээр унжагайрна, МТС-эй харьяата колхозууд тарянай тон муу ургаса хуряана. Жэшээлбэл, энэ МТС-эй муугаар хүдэлмэрилһэнэй гэмээр 1955 ондо «Коммунизм», Тельманэй нэрэмжэтэ ба бусад хэдэн колхозууд хүдөө ажахын зарим культурануудаар үрэһэ хүрэнгөөшье хаажа шадаагүй.

Машина техникээ эрхим шанартайгаар заһабарижа, хабарай тарилгые бэлэдхэл һайнтайгаар угтахын тула Чесанын МТС-эй хүтэлбэрилэгшэд яаралтай хэмжээ абаха ёһотой.

Ц. Дандаров, манай корреспондент.

Ороохо таряа бүри ехээр ургуулхабди

Арадай ажахые 1956—1960 онуудта хүгжөөхэ зургаадахи табанжэлэй түсэб тушаа съездын Директивэнүүд советскэ хүн бүхэнние ажалай шэнэ амжалтануудта зоригжуулна.

Манай орондо 1960 он хүрэтэр жэл бүри 11 миллиард пүүд ороохо тарян абтадаг болохо байна. Энэ зорилгые социалистическэ хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд амжалтатайгаар шиидхэжэ шадаха.

Зургаадахи табанжэлэй түрүүшын жэлэй зорилгонуудые дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо, манай колхозой гэшүүд 1956 ондо ороохото культурануудай үндэр ургаса туйлаха уялга абаба.

Үнгэрэгшэ жэлдэ Сүхын МТС-эй механизаторнуудтай хамта ажаллажа, эндэхи колхознигууд 1600 гектар газар дээрэ га бүриин 10 центнер ороохо таряа ургуулаа һэн. Тиихэдэ 100-гаад гектар дээрэһээ га бүриин 16 центнер шэниисэ хуряагдаһан байна. Мүнөө жэл ороохото культурануудай бүхы талмай дээрэһээ га бүриин 12 центнер таряа ургуулха байнабди. Зарим полинууд дээрэһээ бүри ехэ ургаса абаха зорилготойбди. Абаһан уялгаяа дүүргэхэ арга боломжо манайда дүүрэн бии. Тарилгымнай ехэнхинь хоёр хахалагдаһан һар дээрэ хэгдэхэ юм. Тарилгын хэрэгтэй үрэһэ хүрэнгэ сүм хаагдаад, тарилгын кондицида хүргэгдөө.

Мүнөө манай колхознигууд тарянай поли дээрэ наг шэбхэ гаргажа байна. Гадна, минеральна үтэгжүүлгэ поли дээрэ гаргагдана. Мүнөө жэл кукуруза ехээр таригдаха байна. Энэ культурые тариха поли олдоод, тэндэ үтэгжүүлгэ гаргагдажа эхилээ.

Хабарай тарилгада бэлэдхэлэй хүдэлмэри манай колхоздо гол түлэб дүүргэгдээ. Мүнөө хабарай тарилгые богонихон болзор соо хэжэ дүүргэхын тула шухала хэмжээнүүд абтажа байна.

Б. Раднаев, Сэлэнгын аймагай «Коммунизм» колхозой агроном.

Хүгжэжэ байһан колхоз

...лэнгэ мүрэнэй баруун бэедэ Ен...гэжэ элдин сагаан нютаг нэм... харагдана. Энэ колхоз партиин ...эй сентябрьска болоһон январ... Пленумүүдэй болохоһоо урда Сэлэнгын аймаг соо эгээл гээг...а колхозуудай нэгэ байгаа. Мал ...барилхэ, ашаг шэмынь дээшэ...хэ түсэбөө жэл бүри дүүргэ...гүй һэн. Ороохо тарянай ба бу...ые культурануудай ургаса хо...оо бага байдаг бэлэй.

—Танай колхоз хэды болотор ...энги ябаха юм? Артелиингээ ...ые саашадань хүгжөөхын ту...аар хэмжээ абаа һаа һайн гэжэ ...нат?—гэжэ асуухада, эндэхи ...хознигууд иигэжэ харюусадаг ...аа:

—Колхозойнгоо ажахые һайжа...ха арга бии л гээшэл даа. Газар ...мнай үрэжэл һайнтай, һай... хүдэлмэрилдэг колхознигууд... олон. Эмхи гуримгүй, аха за...й дээрэһээ бии байһан арга бо...конуудаа хүсэд хэрэглэжэ ша...гүйбди, ажахымнай иимэ бай...а колхозой правлени, партийна ...организаци зэмэтэй.

...олхознигуудай энэ хэлэгшыень ...ин Сэлэнгын айком хараадаа ...а, «Коммунизм» колхозой түрүүлэгшэ болгохын тула хүдөө ажа... һайса мэдэхэ, эмхидхэлэй хү...эри ябуулха шадабаритай хү... олохо гэжэ шиидээ һэн.

—Заиграйн аймагта манай нюта... хүн Сандан Дашиевич Дашиев ...лмэрилжэ байна. Энэ нүхэрые ...э һайса мэдэхэбди. Урдань нүхэр ...шиев манай колхоздо хүршэ болохо Кагановичын нэрэмжэтэ колхозые муу бэшээр хүтэлбэрилөө һэн. Тиихэ зуураа, энэ нүхэр хүдөө ажахын асуудалнуудые һайнаар мэдэдэг, эмхидхэлэй хүдэлмэридэ шадабаритай байһанаа харуулһан юм. Нүхэр Дашиевые колхозойнгоо правлениин түрүүлэгшээр дурадхахада яаха юм гэһэн һанамжаяа Енхорой колхознигууд партиин айкомдо оруулһан байгаа.

Уданшьегүй, партиин айком КПСС-эй обкомой туһаламжаар колхознигуудай эрилтые хүсэлдүүлһэн байна.

1954 оной июль һарын халуун үдэр. Энэ үедэ эндэхи колхоздо үбһэ хуряалга түлэг дундаа ябажа байгаа һэн. Хүдэлмэриин иимэ халуун үедэ Енхорой колхоздо хамтын суглаан зарлагдаба. Энэ суглаан дээрэ хүн зон хэзээ хэзээнэйхиһээ олооро суглараба. Эндэ колхозой правлениин түрүүлэгшээр нүхэр Дашиевые һунгаха гэһэн асуудал зүбшэн хэлсэгдэхэ байгаа.

— Би өөр тухайгаа нэгэ хэдэн үгэ хэлэхэ һанаатайб. Битнай таряашанай дундаһаа гараһан байбашье, хүдөө ажахын мэргэжэлтэ бэшэб. Эрдэм һургаалшье багахан. Би колхозой правлениин хүтэлбэри доро жиирэй колхознигоор ажаллаха дуратайб,—гэжэ Сандан Дашиевич дарууханаар хэлээ һэн.

—Минии олоншье хэлэхэ юумэ үгы. Сандан Дашиевич Дашиевые бидэ һайса мэдэхэбди. Энэ нүхэрые колхозойнгоо түрүүлэгшээр һунгаха үдэрөө хүлеэгээбди. Нүхэр Дашиев һайн лэ түрүүлэгшэ болохо ... гэжэ һанагдана,—гэжэ үбгэн колхозник, коммунист нүхэр Цыренов хэлээ һэн.

Энэ суглаан дээрэ колхозой правлениин түрүүлэгшээр Сандан Дашиевич Дашиев нэгэн дуугаар һунгагдаһан юм.

«Коммунизм» колхозой ажахын гол һалбари малажал юм. Колхозой ажахын энэ һалбари ехэ гээгдэнги байгаа. Малай ашаг шэмэ тон бага һэн. Малажалые хүгжөөхын тула нэн түрүүн һүнэй-товарна болон хонинойтоварна фермэнүүдые даагшанараар ажал хэрэгээ һайса мэдэхэ, түрүү колхознигуудые табиха гэжэ Сандан Дашиевич шиидэһэн байна. Түрүүлэгшын энэ шиидхэбэрие колхозой правлениин гэшүүд халуунаар дэмжээ һэн. Правлениин нэгэ заседани дээрэ ОТФ-е даагшаар нүхэр П. Д. Аюров, МТФ даагшаар нүхэр Б. Р. Буянтуев гэгшэд һунгагдаһан байна.

—Манай колхозой ажахын эгээл гээгдэнги һалбари хадаа малажал болоно. Илангаяа хонидоймнай ашаг шэмэ тон бага. Ойрын 2—3 жэл соо хонин һүрэгөө бултыень нарин ба нарибтар нооһотой болгохо ёһотойбди. Тиигэбэл, хонинойнгоо нооһоной шанар һайжаруулха, нооһо ехээр хайшалдаг болохобди. 1960 ондо 20 мянган толгой нарин ба нарибтар нооһотой хонидтой болохо түсэбтэйбди. Тиихэдэ һү һаалгаяа дээшэлүүлхэ байнабди. 1956 ондо нютагай үүлтэрэй үнеэн бүриһөө колхозоороо 1000 литр һү һааха уялгатайбди. Малажалаа хүгжөөхэ талаар эдэ зорилгонуудые шиидхэхэ гээшэ бэлэн хэрэг бэшэ. Ехэл бодомжотойгоор, бии хүсэ шадалаа гаргажа хүдэлхэ болоот,—гэжэ Сандан Дашиевич нүхэд Буянтуев Аюров хоёрто хандаа һэн. Тэрэ гэһээр нэгэ жэл тухай үнгэрбэ. Энэ үе соо эдэ хоёр коммунистнууд малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхын түлөө бага бэшэ хүдэлмэри хээ. Илангаяа малай харууһалга һайжараа. Энээнэйнь ашаар хониноо нооһо хайшалалга, һү һаалга энэ колхоздо эрид дээшэлээ. Үнгэрэгшэ жэлдэ мяха абаха, һү һааха, нооһо хайшалха талаар эрхим амжалта туйлаһанайнгаа түлөө колхоз партиин айкомой ба аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртөө һэн.

Мүнөө малай үбэлжэлгэ эндэ муу бэшээр үнгэргэгдэжэ байна. Үнгэрэгшэ зундаа малдаа бардам хүрэхэ тэжээл бэлдэжэ шадаһан дээрэһээнь энэ колхозой мал һайнаар эдеэлүүлэгдэнэ.

Малажал хүгжөөхын түлөө колхозой правлени ба партийна организаци малдаа бардам хүрэхэ тэжээлэй база байгуулха хэрэгтэ анхаралаа табихын хажуугаар, типовой, зоотехническэ байрануудтай болохо, малажал дээрэ хүдэлмэрилдэг кадрнуудые зүбөөр шэлэн олохо, нийтын мал харууһалха түрүү дүй дүршэлдэ тэдэниие һурпаха ёһотой.

Энэ колхоз мүн ороохото культурануудай ургаса дээшэлүүлхэ талаар нилээд хүдэлмэри ябуулһан байна. Тэрэнэй ашаар нёдондо гектар бүриин 10—10 центнер ороохо таряа ургуулаа. Мүнөө колхоз үрэһэ хүрэнгөө сүм хаагаад, тарилгын кондицида хүргөө. Колхознигуудай ажалта үдэр бүхэндэ 2 килограмм таряа хубааһан байна.

Энэ жэлдэ һайн ургаса абахын тула тарилгада бэлэдхэлэй хүдэлмэри муу бэшээр ябуулагдана. Наг шэбхэ поли дээрэ гаргаха хүдэлмэри түлэг дундаа ябана.

Сандан Дашиевич партийна эхин организацидаа түшэглэн колхознигуудай дунда ажалай журам бэхижүүлхын тула ехэхэн хүдэлмэри хэнэ. Урдань энэ колхоздо ямаршье шалтагаангүйгөөр ажалдаа гарадаггүй, өөрынгөө хэрэгээр аймагай центр, город ошодог колхознигууд олон байгаа. Мүнөө иимэ юумэ болюулагдаа. Колхознигууд хэрэгтэй газартаа ошохын тула заатагүй колхозой правлениһээ табилга абадаг болоо.

Үбһэ таряа хуряалгын халуун үедэ үбгэд, хүгшэд колхозой ажалда хабаададаг болоо. Зарим нэгэ үбгэд хажуур дабтадаг, бригадануудта эдихэ юумэ зөөдэг болоһон байна.

—Үнгэрэгшэ зундаа үбһэ хуряалгын үедэ городһоо ерэһэн хүнүүдтэ хажуурнуудыень дабтажа үгөөб. Шадал зэргээрээ ажаллаад байхада һайн байна даа, колхоздомнай аргагүй ехэ туһа болохо юм. Энээнһээ урда байһан түрүүлэгшэнэр наһатай болоһон колхознигуудые ажалда хабаадуулха тухай юушье бододоггүй байгаа бшуу даа,—гэжэ 70 наһа хүрэжэ ябаһан Ендон Ванданов хөөрэнэ. Манай колхоздо ажалда хабаадаха дуратай үбгэд, хүгшэд олон лэ байха.

Энэ үбгэнэй иигэжэ хэлэһэниинь тон зүб. Яахадааб гэхэдэ, энэ колхоздо үбһэ, тарян хуряалгын үедэ үбгэн залуугүй бултадаа ябалсадаг болоо.

Сандан Дашиевичын түрүүлэгшээр хүдэлмэрилхэһөө хойшо Енхорой колхозой нийтын ажахы бэхижэжэ, колхознигуудай материальна байдал һайжараа. 1955 ондо энэ колхоздо 500 толгой хонидой байрлаха нэгэ типовой байра, ороохоной склад шэнээр баригдаа, полевой стан шэнээр түхеэрэгдээ. Гадна, эндэ 1300 тонно силосэй багтаха траншейнууд бутээгдэһэн байха юм. Колхозой правлениин шэнэ конторо баригдаһан байна. Мүн колхознигуудай һууха 10-аад гэр шэнээр баригдаһан ба капитальнаар заһагдаһан байха юм. Тиихэдэ мүнөө жэлдэ колхоз эбэртэ бодо малай, 500 толгой хонидой нэгэ нэгэ типовой байрануудые барихаар хараална. Мүнөө колхозой барилгын бригада эдэ барилгануудта орохо модо бэлэдхэжэ байна. Гадна, гүүртэ, отарануудта малшадай гэрнүүд шэнээр баригдаха, капитальнаар заһагдаха юм.

«Коммунизм» колхоздо Сандан Дашиевай түрүүлэгшэ болоһонһоо хойшо богонихон болзор соо эдэ амжалтануудые хайшан гээд туйлааб гэхэдэ, шэнэ түрүүлэгшэ колхозойнгоо коммунистнуудта, партинабэшэ эдэбхитэдтэ түшэглэдэг, тэдэнэй һанамжа дурадхалнуудые дэмжэдэг, шэнэ, түрүү юумэ колхозойнгоо үйлэдбэридэ зоригтойгоор нэбтэрүүлдэг байна.

СССР-эй арадай ажахые 1956—1960 онуудта хүгжөөхэ зургаадахи табанжэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XX съездын Директивэнүүдые «Коммунизм» колхозой гэшүүд тон ехэ анхаралтайгаар шудалжа, энэ табанжэл соо һү һаалга, мяха абалгые, нооһо хайшалалгые нёдондонойхидо орходоо 3 дахин дээшэлүүлхэ уялга абаа.

—Энэ уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхын тула нэн түрүүн нийтын ажахые хүгжөөлгэдэ мүнөө бии байһан дутуу дундануудаа усадхаха, доторойнгоо арга боломжонуудые сүм хэрэглэхэ байнабди,—гэжэ эндэхи колхознигууд мэдүүлнэ.

Б. ШИРЕТОРОВ, манай корреспондент.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Зэдын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой шофёр Б. Содномпилов машинаяа харгы муутай, буртаг газараар ябуулбашье, барилгын модо зөөхэ зуураа, үдэр бүриингөө даалгабарие 150 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Хүреэ соо нүхэр Содномпилов.

И. Яхногой фото.

Барилгын модо, шулуу бэлдэхэ һара

Малай ба үйлэдбэриин барилгануудые олоор барихабди

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XX съездын материалнуудтай манай колхознигууд угаа ехэ һонирхолтойгоор танилсаха зуураа, түрэл партиингаа шиидхэбэринүүдые үнэн зүрхэнһөө, гүнзэгы баяртайгаар һайшаана.

КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүдээр урмашан зоригжоһон манай колхознигууд зургаадахи табанжэл соо артельнэ ажахынгаа бүхы һалбарие улам саашань эрид хүгжөөхөөр шиидээ. Манай колхозой ниитын ажахын гол һалбари малажал юм. Советскэ арадай үмэнэ партиин XX съездын табиһан асари ехэ зорилгые ажал хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тула малажалаа хүгжөөхэбди, ашаг шэмыень улам дээшэлүүлхэбди. Зургаадахи табанжэлэй турша соо малажалһаа ашаг шэмэ абалгые хоёр — хоёр хахад дахин ехэ болгохо түсэбөө бидэнэр ойрын хоёр, гурбан жэл соо дүүргэхын тула оролдожо байнабди.

Энэ зорилгые амжалтатайгаар бэелүүлгэ хадаа малаа элбэг баян тэжээлээр гүйсэд хангалгаһаа, малдаа дулаан типовой байрануудые олоор барилгаһаа дулдыдаха байһыень мэдэнэбди. Эгээл тиимэһээ манай колхоз малай байрануудые мүнөө жэлһээ эхилжэ олоор бариха юм. Яахадааб гэхэдэ, манай «Улаан туяа» колхоз ашаг шэмээршье ехэ, үүлтэрээршье һайн малтай, илангаяа хони олонтой колхозуудай нэгэн аад, малай типовой байраар ехэ хомор, олонхи малнай хуушан дал соо үбэлжэдэг байһаар. Тиимэһээ малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ бэрхэшээл тохёолдодог, мүн фермэнүүдтэхи ажал ехэтэй хүдэлмэри механизацилха аргагүй байгдадаг һэн. Энээнһээ урда тээ типовой байрануудые барилга тоодоггүй, «хүдэлмэриин хүсэн хүртэнэгүй» гээд лэ барилгын саг үргэлжын бригада эмхидхэдэггүй байгаа.

Мүнөө бидэнэр курумканайхидай жэшээгээр барилгын хүдэлмэрие үргэнөөр ябуулха гэжэ тусхай хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлжэ байнабди. Үнгэрэгшэ жэлдэ 1000 толгой хониной хоёр байра, малшадай байха хоёр байратай 2 гэр, правлениин шэнэ байшан бариһан һаа, мүнөө жэлдэ 500-500 толгой хониной табан типовой байра, 100 үнеэнэй, 80 тугалай байха байрануудые, мүн гахайн типовой байра барихабди. Тиихэдэ малшадтаа уужам һайн байра түхеэрхын тулада 2—2 байратай 10 шэнэ гэр, хоёр культбаза барихабди. Тэрээнһээ гадна, нүүжэ ерэхэ шэнэ колхознигуудта 10 гэр баригдаха юм. Мүн колхозой центртэ клубай шэнэ байшан, Хаймасаан гэжэ газарта шэнэ полевой стан ба үйлэдбэриин бусад барилганuудые мүнөө жэлдэ барижа эхилхэбди.

Энэ хүдэлмэриин хэмжээн манай колхозой һүүлшын арбан жэл соо хэһэн барилгын хүдэлмэриин хэмжээнһээ бага бэшэ юм. Теэд энэ ехэ хүдэлмэрие нэгэ жэл соо дүүргэхэ арга боломжо манда бии.

Зүгөөр лэ барилгын хүдэлмэрие ёһотой һайнаар эмхидхэн хүтэлбэрилхэ, барилгада ябаһан колхознигуудай ажалай түлбэрие шэнэ гуримаар, материалыиа урмашуулгатайгаар үгэхэ хэрэгтэй. Саг үргэлжын барилгын бригада бии болгожо, дархашуулыень олон болгохын тулада ехэ анхарал оролдолго гаргагдаха юм. Тиимэ зорилгоор шэнэ колхознигуудые абахабди. Мүнөө жэлдэ бидэнэр хүдэлмэриин хүсэнэй үнэхөөрөө үсөөдэхэ дээрэһээ договороор хүлһэнэй хүдэлмэришэдые хүдэлгэбэшье, ойрын хоёр жэл соо өөһэдын дархашуултай болохобди. Тиимэһээ энэ мэргэжэлдэ залуу колхознигуудые һургаха байнабди.

Мүнөө жэлдэ бүтээгдэхээр хараалагдаһан барилгада хэрэгтэй модон бэлдэгдэжэ байна. Энэ хүдэлмэридэ хамтадаа 15 колхознигуудһаа бүридэһэн хоёр бригада нүхэд Леонид Осипов, Чимит Бодиев гэгшэдэй хүтэлбэри доро ябана. Мүн Сосновско МТС-эй 2 трактор, колхозой 8 морин модо шэрэлгэдэ табигданхай. Тиигэжэ республика дотор соносхогдоһон барилгын модо бэлэдхэлэй һарын эхилһээр хоёр мянга шахуу кубометр модон бэлдэгдээд, хахадынь шахуу барилгын газарта шэрэгдэнхэй. Мүнөө модо бэлэдхэлгэ ба шэрэлгэ түлэг дундаа ябажа байна.

Колхоздомнай барилгын хүдэлмэри эхилэнхэй. Сосновско МТС-һээ ерэһэн 12 хүнһөө бүридэһэн бригада Хара Уһан гэжэ газарта 100 үнеэнэй, 80 тугалай байха байрануудые барижа эхилээ.

Һаяар барилгада үшөө 2 колхознигые нэмэжэ табихабди. Саашадаа барилгашадые бүри олошоруулхые оролдохобди.

Мүнөө жэлдэ хараалһан барилгануудаа бодото дээрэнь бэелүүлжэ шадабал, манай колхоз ойрын хоёр жэл соо бүхы малаа типовой һайн байрануудта оруулжа, малажалай ажал ехэтэй хүдэлмэринүүдые механизацилха арга боломжотой болохо байна. Энэ зорилгоёо бэелүүлхын тулада манай Домно нютагай колхознигууд ажалай шэнэ дэбжэлтэтэйгээр ажаллажа захаланхай.

Э. Жанчипов,
Яруунын аймагай «Улаан туяа» колхозой түрүүлэгшэ.

Арга боломжонуудаа хэрэглэнэгүй

Барилгын модо, шулуу бэлдэхэ, зөөхэ һарын түрүүшын хахадта Баргажанай аймагта нилээд ехэхэн хүдэлмэри хэгдэһэн байна. Мүнөө жэлдэ аймагай колхозууд 13 мянган кубометр барилгын модо бэлдэхэ ба зөөхэ гэжэ хараалһан юм. Мартын 1-нэй мэдээгээр, тэрэнэй 8200 кубометр гү, али 63 процентнь бэлэдхэгдээ. Тиихэдэ, 2200 шахуу кубометр модон барилгын газарта зөөгдөө, 350 шахуу кубометр модон хюрөөдэгдөө. Аймагай зарим колхозууд, жэшээнь, Маленковой, Карл Марксын, Уланай сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозууд барилгын модо бэлдэхэ түсэбөө дүүргүүтэй болоо.

Гэхэтэй хамта, барилгын модо бэлдэхэ, зөөхэ һара аймаг дотор хангалтагүйгөөр үнгэргэгдэжэ байна. Аймагай олонхи колхозууд энэ шухала хүдэлмэрие эмхигүйгөөр, нобшо унжагайгаар ябуулна. Жэшээнь, «Большевик», Ворошиловай, 18 партсъездын, Баргажанай сельсоведэй Сталинай нэрэмжэтэ колхозууд түрүүшын хахад һара соо хараалһан түсэбөө оройдоо 30—40 процент дүүргэбэ. Тиихэдэ, эдэ колхозууд модо зөөлгөөр горитой юумэ хэбэгүй.

Энээнэй гол шалтагаанниинь юуб гэхэдэ, эдэ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд Крылов, Зверьков, Портнягин, Котмар, мүн Урочитканска сельсоведэй түрүүлэгшэ Шелковников энэ шухала хүдэлмэридэ хайша хэрэгээр хандаһан байна. Энээниие нэгэ иимэ баримтанууд гэршэлнэ. Юуб гэхэдэ барилгын модо бэлдэхэ, зөөхэ һарын соносхогдоод байхада энэ асуудал сельскэ Соведэй сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ байһан юм. Теэд тэрэ сессинь ехээр хожомдожо, февралиин һүүлээр хоёр дахин зарлагдаад, зарим депутадуудай, мүн колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй ба барилгын бригадануудай бригадирнуудай ерээгүй дээрэһээ үнгэргэгдэжэ шадагдаагүй, харин мартын 7 болотор хойшолуулагдаһан байна. Барилгын модо бэлдэхэ, зөөхэ һара эндэ тон эмхигүйгөөр, аяар 8—10 хоногоор хожомдожо эхилээ.

Эдэ колхозууд һүүлшын сагта модо бэлдэхэ ба зөөхэ хүдэлмэридэ хүнүүдые олоор табяа гэбэшье, хүдэлмэринь урагшаа түргэнөөр ябанагүй. Энээнэй шалтагаанниинь юуб гэхэдэ, эндэ ажалай эмхидхэл ба журам ехэ муу, модо отологшодой ба зөөгшэдэй ажалай бүтээсэ тон бага байна. Жэшээнь, 18 партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо модо бэлдэлгэ ба зөөлгэ дээрэ 27 хүн хүдэлмэрилһэн тоотой аад, өөдтэй юумэ хэнэгүй. Ажалай журамай тон муу байһан дээрэһээ тэдэнэр элдэб шалтагаанаар колхозой центр модо бэлэдхэлэй участок хоёрой хоорондо ябажа, ехэнхи сагаа үнгэргэнэ. Тодорхойлон хэлэхэдэ, февралиин 1-һээ 25 болотор тус бригадын 12 хүн оройдоо 3—10 үдэрэй турша соо гү, али дунда зэргээр 7—7 үдэр хүдэлмэрилһэн байна. Теэд эдэнь үшөө түрүү хүнүүд гэжэ тоотой юм. Тиихэдэ, эндэ энэ хугасаа соо нэгэшье үдэр хүдэлмэрилөөгүй хүнүүд бии. Бригадынхидай ажалай бүтээсэ тон бага байна. Эндэ хүдэлмэришэдэйнь хахадынь үдэрэйнгөө даалгабарие дүүргэнэгүй. Иигэжэ бригадынгаа хүдэлмэрие һуладхаһан бригадир нүхэр Потеряйкода колхозой правлени ямаршье эрилтэ хэнэгүй, эдэ бүхы дутагдалнуудтайгаа правлени эбсэшоод байна. Мүн иимэ баримтанууд «Большевик», Ворошиловай, Сталинай нэрэмжэтэ колхозуудта бии.

Барилгын модо бэлдэхэ хүдэлмэри бүхы дээрээ аймаг дотор муу бэшээр ябуулагдажа байбашье, модо шэрэхэ талаар өөдтэй юумэ хэгдэнэгүй. Мартын 1-нэй мэдээгээр бүхы бэлэдхэгдэһэн модоной оройдоо 17 процентнь барилгын газарта зөөгдэһэн байна. Теэд энэ шухала хүдэлмэрээ түргэдхэхэ хэмжээ аймагай колхозууд абанагүй. Мүнөө колхоз бүхэндэ Куйтунска МТС-эй 1—1 трактор модо зөөнэ. Гэбэшье, тэдэнь модо шэрэхэ хүдэлмэрээ хүшэхүрэнэгүй.

Мүн аймагай зарим колхозууд бии байһан транспортаа муугаар ашаглана. Жэшээнь, Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоздо модо шэрэлгэ дээрэ 18 мори унаа хүдэлмэрилнэ гэжэ тоотой. Теэд тэдэнэй оройдоо 6—7-ниинь модо зөөнэ. Бэшэниинь энэ тэрэ юрэнхы ябадалда хэрэглэгдэнэ. Транспортаа иимэ муугаар ашагладаг дээрэһээ тус колхозойхид үдэр бүхэндэ 70—70 кубометр модо барилгын газарта шэрэхэ арга боломжотой аад, үдэртөө мүнөө арай гэжэ 20-оод кубометр шэрэнэ.

Тракторнууд дүүрэн хүсөөрөө ашаглагданагүй. Тэдэнь элдэб техническэ дутагдалнуудһаа боложо, хэды үдэр соо зогсошодог. Жэшээнь, Уланай сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлмэрилжэ байһан трактор аяар 7—8 хоног соо миин байгаа. Энээнһээ гадна, тракторнуудые ондоо хүдэлмэридэ хэрэглэхэ баримтанууд бии. Жэшээнь, 18 партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлмэрилдэг трактористнууд Галин, Максимов гэгшэд өөртөө ба бусад хүнүүдтэ ойһоо хэдэн дахин модо шэрэһэн байна.

Барилгын модо бэлдэхэ, зөөхөөр хараалһан түсэбөө Баргажанай колхозууд саг соонь дүүргэхэ арга боломжотой аад, тэрэнээ муугаар хэрэглэһэн дээрэһээ энэ шухала хүдэлмэрие хойшо татажа байна. Энээнтэй саашадаа эбсэжэ болохогүй.

О. Раднаев, манай корреспондент.

Уласхоорондын шэнжэлэл

СЭРЭГЭЙ НЭГЭДЭЛНҮҮДТЭ ХЁМОРООН ГАРАНА

Уласхоорондын байдалые баруун оронуудай эгээн хархис, эзэрхэг түримхэй бүлэгөөрхидэй улам бүри түтшүүрилтэй болгохо гэжэ оролдобошье, эб найрамдалай түлөө, амгалан ёһоор зэргэ оршон байхын түлөө тэмсэдэг хүсэнүүдые бүхы дэлхэйн олониитэ эли бодо дэмжэхэ тээшээ боложо байна. Гүрэнэй секретарь Даллесай «туршалга хэхэ» гээд хайшан гэжэ тулгардаһыень бүгэдэ зон мэдэхэ болонхой. Энээнһээ урагша баримталдаг байһан «хүсэрхэлгынгөө политикые» ябуулһаар «дай хэхэеэ арай байха» гэһэн политика хүрэтэр абаашаха шухала гэжэ гүрэнэй секретарь США-гэй союзнигуудые этигүүлхэ гэжэ һэдэһэн юм. Даллесай энэ уряае баруун гүрэнүүдэй хүн зон тон ехээр зэбүүрхэн угтаһан байна. Үнгэржэ ерэхэдээ американска хэблэл США-гэй нилээд ехээр хүндэеэ бууранһан тухай бэшэжэ эхилһэн юм. Гэхэтэй хамта, милитаристнуудай урдаа баридаг эгээн ехэ хоозори—«коммунизмын» аюул, Советскэ Союзай «эзэрхэг түримхэй һанаашалгануудаа» гэхэ зэргын баталамжанууд Советскэ Союзай ябуулжа байгаа эб найрамдалда дуратай хэрэг ябуулгануудай нүлөө доро улам бүри тоогдохоёо болижо байна гэжэ США-гэй хэблэлэй олохон органууд тэмдэглэһэн байха юм.

Уласхоорондын байдалда шухала ехэ хубилалтанууд боложо байна, эдэ бүгэдые США-гэй засаг баригша бүлэгөөрхид хараадаа абаха баатай болоно. Зүгөөр Холбоото Штадууд «нугархай политика» ябуулха һэн гэһэн уряанууд ямар удхатайгаар гаранаб гэхэдэ, капиталистическэ лагерьта мүнөө үедэ эли тодоор гаража байгаа ябуулгануудые Холбоото Штадууд хиналта дороо абахые хүсэнэ ха юм.

Баруун гүрэнүүдэй байгуулһан сэрэгэй нэгэдэлнүүдтэ хэгдэжэ байгаа ябуулганууд энэ талаар эли тодо баримта боложо үгэхэ байна. Эдэ ябуулганууд «эсэргүү хүсэнүүдые улам бэхижүүлнэ», үгышье һаа ондоогоор хэлэхэдэ, баруунай сэрэгэй холбоонуудые бутарган һандаргаха хүсэнүүдые улам дэбжээнэ гэжэ английска «Таймс» газетэ ехэ зүбөөр тодорхойлһон юм. Һүүлэй үдэрнүүдтэ болоһон баримтанууд энэ хэлээшыень лабаар баталан харуулна.

Дээрэ хэлэгдэһэн ябуулганууд Багдадска нэгэдэлэй дотор жэшээ дээрэһээ яаха аргагүй элеэр харагдана. Юуб гэхэдэ, тэдэ ябуулганууд мүнөөнэй саг үеын эгээн элитэ ехэ ушар баримтануудай нэгэн болохо—колониальна системын һандаран унаха ябадалтай ниилэһэн байха юм. Английска генерал Глабб гэгшые арабска легионой командалагшын зэргэһээ зайсуулха тухай Иорданиин королиин шиидхэбэрие «Багдадска нэгэдэлые сохиһон ябадал» гэжэ баруун хэблэл нэрлэһэн байна. Тушаалһаа зайсуулагдахынгаа урда тээ генерал Глабб гэгшэ Иорданиие Багдадска бүлэглэлдэ оруулха гэһэн һэдэлгэнүүдтэ эсэргүүсэн иорданска арадай хэһэн тэмсэлые дарахa гэжэ һэдэһэн байгаа. Английска лейбористнуудай хүтэлбэрилэгшэ Гейтскелл гэгшэ мартын 7-до общинануудай палатада үгэ хэлэхэ зуураа, Дүтын Зүүн зүгтэ тохёолдоһон ушар байдалые иигэжэ тайлбарилһан байха юм: «Дэлхэйн энэ хубида тон ехэ хубилалтануудай болоһон дээрэһээ арабска арадуудай нэгэниишье колониальна ёһо гуримые саашадаа тэсэжэ байхагүй гэжэ һананаб». Колониализмын урдаһаа эдэбхитэй тэмсэлэй ябуулгадаха бүри багдадска бүлэглэлые байгуулагшадай урагшагүйдэлгэ улам элеэр харагдана. Энэ бүлэглэл эзэрхэг түримхэй сэрэгэй организаци байхаһаа гадна, шэнэ ёһоной колониализм мүн болоно.

Хойто-атлантическа нэгэдэлдэ (НАТО) боложо байгаа хубилалтануудта баруунай хэблэл мүнөө үедэ тон ехэ анхарал хандуулна. Италиин президент Гронки гэгшын США, Канадаар ябажа ерэлгэ, илангаяа Парижда англо-американска хэблэлэй ассоциацида болоһон завтрак дээрэ Франциин гадаадын хэрэгүүдэй министр Пиногой хэлэһэн үгэ НАТО-гой саашанхи хуби заяан тухай элдэб олон һанамжа хэлэхэ шалтагааниинь боложо үгэһэн юм. Океанай саана оошоод, хэдэ дахин үгэ хэлэхэ зуураа, Гронки гэгшэ НАТО-гой сэрэгэй талада бэшэ, харин экономическа асуудалнуудта гол анхарал хандуулха зэргэтэй гэжэ тэмдэглэһэн юм. НАТО-гой зүгһөө Холбоото Штадуудай ябуулдаг политикые эрид шууд буруушаажа Пино үгэ хэлэһэн байха юм. Тэрэ хадаа «дайн ба эб найрамдалай асуудалнуудаар баруунай оронуудай ябуулдаг политикые» буруушаажа, тэдэнэй «гадаадын политикые дахяад шэнээр хаража үзэхэ» ёһотой гэжэ баадхаһан байна. Бодото дээрэнь абажа харахада, Гронки ба Пино гэгшэд Холбоото Штадуудые Франци ба Италиин нюдэ балайгаар дахаад лэ ябаха гээшые буруушааһан байна.

Пиногой хэлэһэн үгые тайлбарилха зуураа, французска «Монд» газетэ иигэжэ бэшэһэн байна: «энэ хэлэһэн үгэнь манай баруун зүгэй хани нүхэдтэ юун гэжэ харуулнаб гэхэдэ, «атлантическа» ба «европейскэ» этигэлтэй ажал-ябуулагша, «европейскэ өөрыгөө хамгаалха нэгэдэлэй» тала баригша Пино хадаа Франциин мүнөө үедэ зууралдаад байһан замаар ябаа һаа, тэрэнэй өөрынь хүсэжэ байгаа эб найрамдалые тогтоожо болохогүй бшуу». Франциин ябуулдаг гадаадын политикые хубилгаха, «алишье тала руу оролсохогүй» гэһэн хараа шугамай тэмдэг мүн гэжэ олохон газетэнүүд Пиногой хэлэһэн үгые сэгнэнэ. «Тон шэнэ, алишье тала руу оролсохогүй гэһэн политика ябуулхын түлөө эрид шууд тэмсэл Франци дотор бии боложо байна»,—гэжэ английска «Таймс» газетэ бэшэнэ. Пиногой хэлэһэн үгэтэй дашарамдуулан, баруунай хэблэл Франциин нэрэ хүндэ дээшэлжэ, уласхоорондын хэрэгүүдтэ «тэрэнэй бодото өөрынь абяан дуулдажа байна» гэжэ шууяа татаһан юм. Эдэ бүгэдэ НАТО тухай советскэ сэгнэлтын үнэн зүб байһые баһа дахяад гэршэлэн харуулна. Юуб гэхэдэ, энэ бүлэглэлдэ хабаадалсаһан гүрэнүүд американска захиралтануудые үгэ дуугүйгөөр дүүргэдэг миил туһамаршад болошоно ха юм.

Холбоото Штадуудай байгуулһан бусадшье сэрэгэй нэгэдэлнүүдтэ, тэрэ тоодо Зүүн Урда Азида бии болгогдоһон СЕАТО гэдэг бүлэглэлдэшье «эсэргүү хүсэнүүд» ябуулга хэдэг лэ байна. Эзэрхэг түримхэй сэрэгэй нэгэдэлнүүд доторшье олон тоото арсаа хёмороон гарана, мүн тэрэшэлэн тэдэ нэгэдэлнүүд мүнөө үеын уласхоорондын байдалда тус гүрэнүүдэй гол интересүүдтэ зүрилдэнэ гэжэ эдэ баримтанууд гэршэлжэ үгэнэ.

Баруун гүрэнүүдэй гадаадын политикые дахяад хаража үзэхэ, баруун ба зүүн оронуудай эбтэй амгаланаар зэргэ оршон байха политика ябуулха гэһэн уряанууд Хойто-атлантическа нэгэдэлдэ оролсодог оронуудай олониитээр һайшаагдаһан байха юм. Пиногой хэһэн мэдүүлгэ французска арадай үргэн олониитээр дэмжэгдэбэ гэһэн баримтые, үнгэржэ ерэхэдээ, зарим нэгэн американскашье ажаглагшад тэмдэглэһэн байна. «Нью-Йорк Таймс» газетын корреспондент Эйбел гэгшын зааһанай ёһоор, США-да европейскэ олониитын һанамжые шагнаархажа байдаг бүлэгөөрхид Пино хадаа олоной дунда дэлгэрһэн һанамжые элирхэйлэн харуулаа гэжэ мэдэрнэ. Сэрэгэй нэгэдэлнүүдые бии болгохо гэһэн политикын улам хүндөө бууража байһан ябадал, тэдэ нэгэдэлнүүдтэ хабаадалсадаг оронуудай дунда гараһан хурса зүрилдөөнүүд—эдэ бүгэдэ мүнөө үеын уласхоорондын байдалай онсо шэнжэнь болоно.

СЭРЭГЭЙ НЭГЭДЭЛНҮҮДЫЕ БИИ БОЛГОХО ПОЛИТИКА ЯБУУЛАГШАДАЙ ААШАНУУД

Сэрэгэй нэгэдэлнүүдые бии болгохо гэжэ һэдэгшэдэй хэды урагшагүйдэбэшье, «хүйтэн дайн» гэдэгэй тала баригшад өөһэдынгөө зорилгонуудые хубилгаатүй байһаар. Тиихэһээ байтагай, эзэрхэг түримхэй сэрэгэй бүлэглэлнүүдые эмхидхэгшэд тэдэнээ улам үргэдхэхэ, бэхижүүлхын түлөө хамаг хүсэ шадалаа гаргана. Энэ талаһаань абажа харахада, СЕАТО-ын соведэй мэнэ һаяхан Карачида боложо дүүрэһэн сесси эли тодоор гэршэлжэ үгэнэ.

СЕАТО гэдэгтэ оролсодог найман гүрэнүүдэй гурбаниинь—Пакистан, Тайланд, Филиппины—Азиин оронууд болоно. Тиигэбэшье Холбоото Штадуудай байгуулһан бусадшье сэрэгэй нэгэдэлнүүдтэ үзэгдэдэг һандаран һуладахын тэмдэгүүд мүн эндэшье гарадаг байна. Мэнэ һаяхан СЕАТО-ын соведэй Карачида болоһон сесси дээрэ Франциин гадаадын хэрэгүүдэй министр Пино гэгшэ үгэ хэлэхэ зуураа, «С[…] ын ажал-ябуулгые хубилгажа[…] паяа экономическа таладань […] харалаа хандуулалтай гээшэ […] һэн һанамжа мэдүүлһэн байна[…] лэлэй мэдээсэнэнэй ёһоор, энэ […] бодолые азиатска оронуудай д[…] цинууд һайшаан угтаһан байн[…] тэрэшэлэн сессиин түгэсхэлэй […] мюнике соошье энэнь зарим […] хэлэгдэһэн байха юм. Эконо[…] ка асуудал «онсо яаралтай […] гэжэ коммюнике соо хэлэгдэн[…] гөөр бодото алхамуудые […] орондо миил «экономикын ас[…] нуудые саашадань шэнжэлжэ[…] шухала байһан тухай дурдагд[…] дүүрэшэнэ.

Коммюнике соо СЕАТО-ын ябуулгын сэрэгэй талада гол […] рал табигдаһан байна. Энээнэ[…] хала байһан тухай» өөрынгөө […] һэн бүхы үгэнүүд дотор СШ[…] гүрэнэй секретарь Даллес […] ехээр элирхэйлэн тэмдэглэһэ[…] на. СЕАТО-ын зэбсэгтэ хүсэн[…] дээдэ командовани бии болгох[…] далые бэлдэхэхэ, энэ нэгэдэл[…] баадалсаһан азиатска орон[…] арминуудые бэхижүүлхэ тухай[…] риканска дурадхалнуудые […] хабаадагшад зүбшөөн […] СЕАТО-ын хэдэг ажал-я[…] «Дюрандын шугам хүрэтэр» […] рүүлэгдэхэ гэжэ коммюнике[…] тэмдэглэгдэнэ. Эгээ энэ х[…] дэнь тайлбари үгэхэ хэрэгтэй[…] на. (1893 ондо Афганистанай […] тэрэ үедэ английска колони […] Индиин хоорондо тогтоогдоһо[…] лые «Дюрандын шугам» […] Индиин хубаагдаһанай һ[…] «Дюрандын шугам» афгано[…] станска хилэ болоһон юм. Эн[…] лын үнэн зүб байһаниие Аф[…] тан арсадаг юм. Яахадааб […] мүнөө үедэ нэгэ хэдэн ми[…] афганец-пуштунууд өөһэдынгө[…] рэһэн ахадүүһээ таһаршаһан […] юм. Пуштунистан тухай афга[…] кистанска арсалдаание импер[…] стнууд, эгээн түрүүшээр СШ[…] хархис бүлэгөөрхид энэ багай[…] рэгүүдтэ оролсохын тула аша[…] Тиимэ болохолоороо, өөһэд[…] нэгэдэлэй ябуулгануудые «Д[…] дын шугам» хүрэтэр дэлгэр[…] гэжэ СЕАТО-ын сессиин гар[…] шиидхэбэри тэндэхи байдалые […] түтшүүрилтэй болгонгүй байха […] гүй. Бодото дээрээ энэ сесси[…] баадагшад Индиин провинци[…] һан Кашмир тушаа Пакистана[…] нахай һанаашалгануудые дэ[…]

Хэрбээ СЕАТО-ын эзэрхэг т[…] хэй шэнжэ шанарынь тэрэ к[…] никейн сэрэгэй статьянуудт[…] тодоор харагдаа гээшэ һаа, […] хэгдэжэ байгаа «һүйдхэлтэ яб[…] нуудтай» гэхэ гү, али ондоог[…] лэхэдэ, азиатска арадуудай […] нально-сүлөөрэлгын хүдэл[…] тэмсэхэ тухай гаргаһан шии[…] ринүүдтэнь тус нэгэдэлэй кол[…] торска шэнжэ шанарынь ха[…] һан байха юм. Сессидэ хабаа[…] энэ талаар улам бүри хэтэрж[…] үргэлжэ байха түйсэдхэхы се[…] риат байгуулба. Тэрэ секре[…] дынь эдэ бүхы асуудалну[…] элидхэжэ байха болоно.

Азиин амгалан байдалда б[…] найрамдалда аюул тохёолд[…] СЕАТО-ые эмхидхэгшэдэй […] ябуулгые Азиин оронуудай ар[…] эрид шууд буруушаана. Энэ […] тус бүлэглэлэй хүтэлбэри[…] анхаралаа табингүй байха […] гүй. Сессиин эхилхын урда […] Англиин гадаадын хэрэгүүдэ[…] нистр Ллойд Инди ерэһэн юм[…] сессиин хаагдан сасуу […] Делидэ ерэһэн байна. Хэблэ[…] дээсэнэнэй ёһоор, эдэ аяншал[…] дыкь СЕАТО тушаа Индиин […] Азиин бусад оронуудай «һан[…] һаха» гэһэн зорилготой […] Зүгөөр өөрынгөө зорилгые […] сай амжалтатайгаар бэелүүл[…] «хойноһоо наран гараха» гэ[…] дийскэ «Стейтсмен» газетэ т[…] «Пакистанда үзүүлэгдэжэ […] сэрэгэй туһаламжын, мүн т[…] лэн Кашмир тухай Холбоото[…] дуудай дэмжэлгэтэйгээр СЕ[…] гаргаһан шиидхэбэриһээ ул[…] һан элдэб ябуулгануудайш[…] жугаар хэгдэһэн хэлсээнүүд […] США-гэй ябуулдаг пол[…] яашье хубилгахагүй гэжэ […] лаб мэдэнэ»,—гэжэ «Таймс […] дия» газетэ бэшэнэ.

СЕАТО-ые хайшаншье гэ[…] ёгоо һаа, энэ эзэрхэг түрим[…] лонизаторска нэгэдэлые Азии[…] дуудай хамгаалагша гэжэ […] хые хэдышье оролдоо һа[…] тагүйл буруу һүрэхэ байна.

С. ИВА[…]

Алжирска асуудалые амгалан ёһоор шиидхэхые французска арад эринэ

ПАРИЖ, мартын 10. (ТАСС). Ороной элдэб районуудһаа ерэһэн французска ажалшадай хэдэн олон делегаци үсэглэлдэр Национальна суглаанда ороо гэжэ хэблэл мэдээсэнэ. Алжирта дайн байлдаа болон полицейскэ хашалта хэһээлтэнүүдые дары зогсоохо, алжирска арадай бүрин эрхэтэй түлөөлэгшэдтэй амгалан ёһоной хэлсээ хэхэ хэмжээнүүдые абахыень депутадуудһаа ажалшадай түлөөлэгшэд эриһэн байна.

ЗАҺАБАРИ

Манай газетын мартын 11-[…]мерой хоёрдохи нюурта тол[…]һон, БМАССР-эй Верховно[…] Президиумэй Указай хоёрдо[…]лонкын нэгэдэхи ба хоёрдох[…] «Базаржапова Долгор Баз[…]да» гэжэ уншаха хэрэгтэй.

Реда[…]

Редакторай ор[…]
О. ГОМБО[…]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, заместителя редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, партийной жизни, сельского хозяйства —47-59 пропаганды в переводов — культуры и быта, промышленности—34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская — 32-67, бухгалтерия — 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00711. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. №[…]